-נעצענטער יאַרגאַנג
№ 12 Należytość pocztowa opłacona ryczałtem. • פרייז 20 גראָשן. • „CZENSTOCHOWER CAJTUNG".

Bibljot. Jagiellońska
Kraków
Św. Anny 19

טשענסטאָכאָווער צייטונג

CZĘSTOCHOWA, ALEJA 6. TELEFON 201.
אַלעע 6 — טעלעפאָן 201

Piątek 20 marca 1936 | ליכט-צינדען 5.32 | פרייטאג, פ׳ ויקהל ופקודי כ״ו אדר תרצ״ו

Kompletnie urządzona fabryka papy dachowej

wraz z obszernymi magazynami i utensyljami DO WYNAJĘCIA

Wiad. u Joachima Dawidowicza Kopernika 2

דאַנקזאָגונג

צוליב דעם וואס איך האָב נישט געקאָנט אָנטיילנעמען אין מיין טאָכטער׳ס התונה, וועלכע איז פאָרגעקומען דעם 12|2 ד. י. ווינש איך אלע חברים פון בעקער-צעך ווי אויך אלע גוטע פריינד און דאַנק זיי פאַר׳ן אנטיילנעמען אין מיין טאָכטער׳ס חתונה.

זאָלען זיי דערלעבען ביי זייערע אייגענע קינדער נחת און גליק און א גליקליכע צוקונפט אין ארץ-ישראל.

תל-אביב משה גאָלדבערג און פרוי.

LEKARZ-DENTYSTA

M. ROSENBLATT

przeniósł gabinet

w II-gą Aleję 18. telef. 15-60.

przyjmuje od 10—1 i od 4—7 wiecz.

מעלדונג.

דער בעקער-אייגענטימער ה׳ בעריש יאַראָנאָווסקי, נאַדרזעטשנא 28 הויבט אָן אין זיין בעקעריי צו באַקען מצה-שמירה פון מאנטאג, דעם 23|3 1936 ביז פרייטאג, דעם 27|3 בכדי אויסצומיידען א געדראַנג, דאַרף יעדער פעראינטערעסירטער פערזאָן זיך וואס שנעלער פערזעהען מיט׳ן אויסבאַק פון מצה-שמירה.

מיט אכטונג

בעריש יאַראָנאָווסקי נאַדרזעטשנאַ 28.

POSZUKIWANA

panienka przychodnia do 6-letniego chłopczyka.

Dr. Konarski, Al. Kościuszki 14.

אונזער חשוב׳ן פערוואַלטונג מיטגליד ח׳ **שמואל ניעמיראָווסקי**

צו זיין זילבערנער התונה — די הערצליכסטע וואונשען

פערוואַלטונג פון י. ט. ס. פ. „מכבי"

פייערלעשער-זאַל

היינט, פרייטאג 9 אווענד

נאָר איין גאַסטשפיל

חיה׳לע גראַבער

וועלט-בעריהמטע אַרטיסטין און זינגערין פון „הבימה" אין אַ נייעם רעפּערטואַר

בילעטען צו בעקומען אין דרוקעריי פון ה׳ באַטשאַן, פון 7 אָוועגד אין דער טעאַטער-קאַסע

מאָנטאָג דעם 23 ד. ח. 10 אַ זייגער פריה, צו דער ערשטער שמערצליכער יאָהרצייט פון אונזער אונפערגעסליכער טאָכטער און שוועסטער

נ״ע היגדה באַטשאַן

מאג. פיל.

וועט אויפ׳ן קבר אָבגעריכט ווערען אַ הזכרה, וועגען וואָס עס זענען מודיע

עלטערן און געשוויסטער.

נ״ע יעקב וואָלף ערעליסט

עמעריטירטער לעהרער

איז נאך לאנגע און שווערע ליידען געשטאָרבען אין עלטער פון 77 יאהר.

די לויה וועט פאָרקומען היינט, פרייטאג, ד. 20 מערץ 1936 1 א זייגער מיטאג פון הויז גאַריבאַלדי 17,

וועגען וואס עס זענען מודיע די אין טיעפען טרויער פערבליבענע

זיהן, טעכטער, שנירען, איידעמס, אייניקלעך, ברודער, שוועסטער און פאמיליע.

Nowoczesny radioodbiornik

„COLUMBUS"

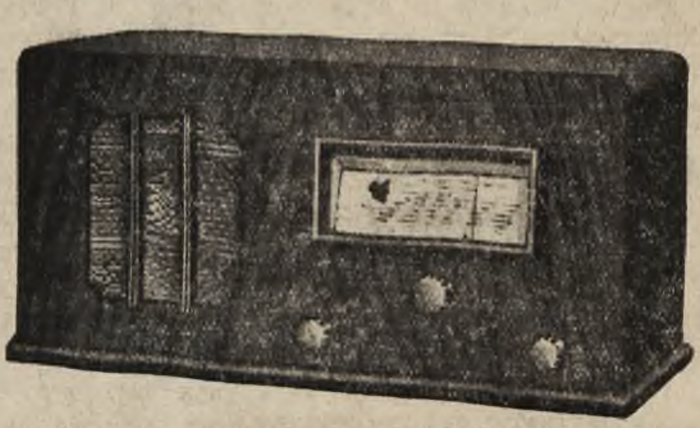

3-lampowy z 4 prostownicą

niebywale selektywny — 3 zakresy fal

doskonały odbiór stacyj zamorskich

Ceny przystępne — Warunki najdogodniejsze

Stale bezpłatnie demonstrowany

TRIOKONG Zakłady Przemysłu Radjowego **GARIBALDIEGO 28.** Telefon 10 99.

Salon demonstracyjny: B. Tajchner Aleja 14, tel. 17-91

אונזער חשוב׳ן וויצע-פרעזעס ה׳ **שמואל ניעמיראָווסקי און פרוי**

צו זייער זילבערנער חתונה — די בעסטע וואונשען און לאַנגע יאָהרען פאַר זיין פרוכטבארער געזעלשאפטליכער טעטיגקייט.

די פערוואַלטונג פון „תומכי עניים"

צו דער חתונה פון אונזערע פריינד **רייזיל טשאַרנע** מיט ה׳ **יוסף געלבער**

א הארציגען מזל-טוב און אייביגע צופרידענהייט

ווינשען:

יודל וואוירזיסלאָווסקי, גרונם שטערנבערג און פרוי,

אשר בלום און פרוי.

צום קומענדען פסח!

היטלעך

פאר שול-יוגענד, יודישע היטלעך, ספאָרט-היטלעך און אלע אנד. סארטען

צו ביליגע פרייזען בעקומט מען ביי

מ. שטאַרקמאַן, נייער מאַרק № 13

ETERIT

Doskonały odbiornik o niskiej cenie i dogodnych warunkach.

Żądajcie bezpłatnych pokazów.

Salony demonstracyjne:

Optyk Medical, Aleja 31 — World-Radio, Aleja 24, tel. 25-75

Koleżankom

Marji Kijakównie i Franciszce Torbeczkowej

z powodu zgonu Ich kochanego Ojca

b. p. KOPLA

składają wyrazy głębokiego współczucia

Kierownik oraz Grono Nauczycielskie Szkoły Powszechnej № 15.

מיט גרויס צער זענען מיר מודיע וועגען טויט פון אונזער פאָטער

נ״ע יעקב האָפּל הי׳אה

וועלכער איז געשטאָרבען אין עלטער פון 73 יאָהר.

די לויה איז פאָרגעקומען דאָנערשטאָג, דעם 19 ד. ח. (כ״ה אדר תרצ״ו).

די אין טיעפען טרויער פערבליבענע

זיהן, טעכטער, איידעמס, שניר, אייניקלעך און פאַמיליע.

מיר נעמען אַנטייל אין צער פון דער

פאמיליע ביעגון

צוליעב׳ן טויט פון זייער הייס-געליבטען מאן און פאָטער

יואל דוד ז״ל

און דריקען אויס דעם טיעפסטען מיטגעפיהל.

בתוך שאר אבלי ציון ינוחמו.

פאַמיליע פייגע.

הננו משתתפים בצערם של **משפחת ביעגון**

במות עליהם בעלה ואביהם

יואל דוד ז״ל

המקום ינחם אותם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים.

הגבאים והמתפללים דביהח״ס אַלעע 21

בלב קרוע ומורתח ועטופי-אבו כבד אנו מודיעים על האסון הגדול שקרה לנו, בהלקח מעלינו עטרת-ראשנו, האיש המצוין במדותיו התרומיות, התורנו המופלג

יואל דוד בן ר׳ אשר זעליג ביעגון נ״ע

שנפטר בליל ש״ק והובל לקברות ביום א׳ כ״א אדר תרצ״ו.

לכל אלה שהשתתפו בהלויתו וחלקו לו את הכבוד האחרון, וביחוד לחברה הקדישא, אנו מביעים את תודתנו

השרויים בצער עמוק:

בניו, בנותיו, כלותיו, חתנו, נכדיו ומשפחתו.

נאָטיצן

אחדות.

מיר האַלטען כסדר אין איין פרעדיגען וועגען יודישער אחדות, מיר רופען און מוסר'ן די פערשידענע פאַרטיי-פיהרער, אַז זיי זענען שולדיג אין אַ סך יודישע צרות צוליעב זייער צושפּליטערטקייט. איז אָבער געקומען די מאַדאַם פריסטאָר און האט בעוויזען א מופת צו פעראייניגען די יודען פון אַלע שיכטען און שאטירונגען אין איין מעכטיגען פעראייניגטען פראָנט.

דער לעצטער צוזאמענפאהר פון די רבנים און יודישע קהלות, דער פּראָטעסט-שטרייק פון די יודישע ארבייטער, וועלכער איז פאָרגעקומען די וואָך דינסטאג און איז פערוואנדעלט געוואָרען אין ווארשא און אין לאָדז אין אַן אַלגעמיינעם פּראָטעסט-שטרייק, האט בעוויזען, אַז בעת עת קומט א צרה אויף יודען, איבערהויפּט ווען די שונאים ווילען אונז צורויבען אונזערע ערוואָרבענע רעכט און אונז צוריקשטויסען אין געטאָ, דאן פעראייניגט זיך דאס גאנצע פאָלק ווי איין מאן געגען די אונטערדריקער.

אין אַן עת-צרה ליעקב הויבען אָן צו פערשוואונדען די קלאסען-אונטערשידען און עס ערוואכט דאס יודישע נאציאָנאַלע געפיהל.

סיי דער קהלות-צוזאמענפאָהר און סיי דער פּראָקלאמירטער פּראָטעסט-שטרייק פון די יודישע אַרבייטער האָבען בעוויזען, אַז ביי יודען, בעת אַן אַלגעמיינעם אומגליק הערשט דאך אחדות.

דאס איז דער איינציגער זונענשטראהל אין אונזער פינסטערען לעבען.

ייוו״אָ.

אין טשענסטאָכאוו ווײלט דער שליח פון ייוו״אָ אין ווילנא, וועלכער איז געקומען אַדורכפיהרן אַ זאמלונג פאַר'ן דאזיגען וויסענשאפטליכען אינסטיטוט.

ווילען א סך פרעגען, וואס פאַר אינטערעס קאָנען די יודען איצט האָבען פאַר א וויסענשאַפטליכע איגסטיטוציע, בעת עס הענגט איבער אונזערע קעפּ די שווערד פון זאָאָלאָגישען אנטיסעמיטיזם, וואס האט די אויפגאַבע אונז צו פערניכטען און מען מוז גאר זאמלען אַלע כחות, כדי אָבצושטיפען די אָפענזיווע — טאָ ווער האט אין אזא צייט דעם קאָפּ זיך איצט צו פערנעמען מיט וויסענשאפטליכע פראַגען. ענטפערען מיר דערויף: טאקי דערפאר, ווייל מען וויל אונז פערניכטען, ווייל מען וויל אונז אַריינשטויסען צוריק אין געטאָ, ווי אין פינסטערען מיטעלאַלטער, איז דער ייוו״אָ דער איינציגער פאקעל טורם, וועלכער בעלייכטעט מיט זיין וויסענשאפטליכען ליכט אַלע ווינקעלען פון אונזער לעבען און גיט אונז די מעגליכקייט אָבצוּוואַרפען די פערשידענע נישט-געשטויגענע און נישט-געפלויגענע בלבולים, וואס די שונאים טראכטען אויס אויף אונז.

איין פאקט וויל איך דאָ נאָר בעריהרען: די אנטיסעמיטען האָבען אויסגעטראַכט אויפ'ן פוילישען יודענטום, אַז די יודען בעהאַלטען זיך אויס פון מיליטער-דינסט, אז אין פוילישען מיליטער איז פערהאַנען לויט פּראָצענט-זאַץ צו דער יודישער בעפעלקערונג אין פוילען א קליינע צאהל יודישע סאָלדאַטען איז געקומען דער ייוו״א און האט אויפגעוויזען מיט סטאַטיסטישע ציפערען, אַז דאס איז א העסליכער בלבול, אז אויב יודען זענען געווען אין א קלענערער צאהל אין מיליטער, איז דאס נוגע דעם יאהר 1921, ווען די פוילישע אַרמעע האט זיך ערשט אָנגעהויבען צו פאָרמירען. היינט אָבער, דיענען אין פוילישען מיליטער אזוי פיעל יודען, וויפיעל עס מאָכט אויס דער פּראָצענט-זאַץ פון דער יודישער בעפעלקערונג אין פוילען.

עס איז נישט דאָ דער פּלאַץ אויסצורעכענען דעם גאנצען קאָמפּלעקס פראָגען און די גרויסע היסטאָרישע לייסטונגען פון ייוואָ, איינס איז קלאָר, אַז דער ייוו״א דאס איז דער קודש הקדשים פון אונזער גייסטיגען לעבען, און וואס פינסטערער דער האָריזאָנט ווערט פאַר אונז יודען, אַלץ מעהר דאַרף מען אָבהיטען דעם לייכט-טורם, וואס רופט זיך יוו״א.

זאָל די טשענסטאָכאווער יודישע בעפעלקערונג אויך אין דער איצטיגער שווערער צייט מיטהעלפען, אַז דער דאָזיגער הערליכער בנין, וואס רופט זיך יוו״א, זאָל ווייטער קאָנען ערפילען זיין הייליגע שליחות.

ש.

אַפּעל צו דער יודישער קהלה און געזעלשאַפט (*

די לעצטע געשעהעניסען אין דער טשענסטאָכאווער אומגעגענד און דער אונאויפהערליכער באָיקאָט לגבי יודען, האט גורם געווען דערצו, אַז פרישע טויזענדער יודען וואס האָבען געצויגען חיונה פון קליין-האַנדעל אויף די מערק אָדער פון מלאכה אין די קליינע שטעדטלעך און דערפער, האָבען זייערע פרנסות פערלוירען און זענען פעראורטיילט צו אונטערגאַנג, נישט געניסענדיג פון קיין שום הילף פון די רעגירונגס פאַקטאָרען און זענען געבליבען אַנגעוויזען אויף דער הילף פון דער יודישער געזעלשאַפט, וועלכע איז ביים בעסטען ווילען נישט אימשטאַנד היינט אונטערצונעמען קיין ברייטע פילאַנטראָפּישע הילפס-אַקציע, ווינטער צייט ווען די עקזיסטירענדע געזעלשאַפטליכע אינסטיטוציעס פון וויכטיגסטען כאַראַקטער, ראַנגלען זיך מיט די לעצטע כחות פאַר זייער עקזיסטענץ, איבערהויפּט איז אַזא אַקציע אפילו אין ברייטסטען פערנעהם נישט אימשטאַנד צו לעזען די ברענענדע פראַגע פון עמך ישראל צריכים פרנסה.

ס'בלייבט אַלזאָ איבער נור דער איינציגער אויסוועג פון שאַפען אנדערע עקזיסטענץ מיטלען פאַר די דעקלאַסירטע יודישע מאַסען, דאס איז דער וועג פון אומשיכטונג, פערוואַנדלען די געוועזענע קרעמער און מאַרק שטעהער אין פאַבריקס אַרבייטער.

די אַלע וואָלטען גערן אָנגענומען יעטוועדערע אַרבייט אין אַלע בעדינגונגען אַבי צו קאָנען דערהאַלטען ביים לעבען זיך און זייערע הונגעריגע פאַמיליעס.

דאָ אָבער בלייבען מיר שטעהן פאַר אַן אייזערנע מויער וואס עס האָבען אויפגעשטעלט די יודישע פאַבריקאַנטען, פון וועלכע דער גרעסטער טייל וויל באין אופן נישט בעשעפטיגען קיין יודישע אַרבייטער אָהן שום בערעכטיגטע סיבה און געבען בעסער די אַרבייט טיילמאל די פּאַנראַמטשיקעס און באַמבען-וואַרפער.

די יודישע פּרעסע אָהן אונטערשיד פון ריכטונג מוסר'ט כסדר די יודישע אַרבייטס-געבער פאַר זייער פערברעכערישער האַנדלונג, מיר האָבען שוין פיעל מאל אונטערגענומען אַקציעס צו עפענען די טויערען פאַר די יודישע אַרבייטער-מאַסען אָבער ליידער ביז יעצט אָהן גרעסערן ערפאָלג, אַ טייל פאַבריקאַנטען ערפולען זייער יודישען ברודערליכען חוב, אָבער דער גרעסטער טייל בלייבט טויב פאַר די הילפס רופען פאַר זייערע אומגליקליכע ברודער.

מיר ווילען אָבער גלויבען אַז אונזער יעצטיגער רוף וועט אין אַנבליק פון די לעצטע אַנטיסעמיטישע אַקציעס, וועלכע זענען געווענדעט געגען גאַנצען יודישען ציבור, צו דער טראַגישער לאַגע א סוף מאַכען און דאָך אויפוועקען דעם סאָלידאַריטעט געפיהל ביי די יודישע אַרבייטס-געבער.

ארויסגעהענדיג פון שטאַנדפונקט, אַז א ברייט פערמאַסטענע אַקציע צו דערהאַלטען הונדערטער און טויזענדער יודען ביים לעבען, קאָן און טאָר נישט זיין קיין פּאַרטיי אָדער גרופּע אונטערנעהמונג נור מוז דורכאויס טראַגען א כלל ישראל כאַראַקטער, ווי אויך בכדי צו זיכערן דער אַקציע דעם געהעריגען ערפאָלג, ווענדען מיר זיך צו דער יודישער קהלה, זי זאָל נעמען אויף זיך די איניציאַטיוו צונויפצורופען א פערזאַמלונג פון אַלע פעראינטערעסירטע צדדים ווי צ.ב.ש. דעם סוחרים און פאַבריקאַנטען פעראיין, קליינהענדלער און האַנדווערקער פערבאַנדען ווי אויך די יודישע אַרבייטער אָרגאַניזאַציעס צו שאַפען א געמיינזאַמען קאָמיטעט אונטערצונעמען א ברייטע אויפקלערונגס אַרבייט צווישען די יודישע אונטערנעהמער, זיי זאָלען ענטגעגענקומען מיט הילף אין דער פאָרם פון געבען אַרבייט די יודישע קרבנות פון בושעווענדען קריזיס און באָיקאָט.

א געניוערן אַרבייטס פּלאַן פאַר אַזא קאָמיטעט וועלען מיר פאָרשטעלען דעם קאָמיטעט, וועלכער וועט איהם דאַרפען אָננעמען אָדער אויסבעסערן.

מיר ווילען צום סוף צוגעבען, אַז ס'איז היינט נישט קיין צייט אויף לאַנגע דיסקוסיעס און פאָרשונגען ווייל אינצווישען געהען הונדערטער און אפשר גאָר טויזענדער יודישע משפחות אין אונזער קרייז, אויס פון הונגער און חאָרעווען אויף הילף וואס מוז באַלד קומען.

אַלס ענטפער אויף אַלע גזירות פון דרויסען מוזען מיר זיך ענגער ווי שטענדיג צונויפבונדען און פערשטאַרקען די נאַציאָנאַלע איינהייט מיט'ן ברודערליכען פעראַנטוואָרטליכקייטס געפיהל, וואס זאָל געפונען זיין אויסדרוק אין ווירקזאַמע מעשים.

די פערוואלטונג
פון דער יוד. אָרטאָדאָקסישער
אַרבייטער אָרגאַניזאַציע
„פּועלי אגודת ישראל“
אין טשענסטאָכאוו.

*) צוליעב טעכנישע סבות ווערט דאס אַרטיקעל געדרוקט מיט א פערשפּעטיגונג.

חיה'לע גראַבער אין טשענסטאָכאָוו

די ידיעה, אַז היינט, פרייטאג, דעם 20 מערץ וועט אין פייערלעשער-זאַל אויפטרעטען די וועלט-בעריהמטע יודישע קינסטלערין חיה'לע גראַבער, האט זיך בליץ-שנעל פערשפּרייט אין די ברייטע קרייזען פון די טשענסטאָכאָווער מעלאָמאַנען און ספּעציעל צווישען די פיעל טשענסטאָכאָווער פערעהרער פון דער גרויסער קינסטלערין, וועלכע דער ערשטער אויפטריט אין אונזער שטאָדט מיט אייניגע יאָהר צוריק ליגט נאָך עד היום אין זכרון. מיר געדענקען דעם רושם, וואס איהר וואונדערבאַרער אויפטריט האט בשעתו איבערגעלאָזט אויף די צוהערער און די אונגעהויערע התלהבות, וואס זי האט ארויסגערופען סיי ביי די מבינים און סיי ביים ברייטען עולם. דער דאָזיגער אויפטריט, וואס איז אדורך אונטער'ן צייכען פון בעגייסטערונג און הארציגער דאַנקבאַרקייט פאַר דעם גרויסען קינסטלערישען גענוס און איבערלעבונג, וואס חיה'לע גראַבער האט אונז פערשאַפען — זענען אהן גוזמא געוועזען יום-טוב און א אויפמונטערונג פאַר דעם יודישען טעאַטער-פּובליקום.

דעריבער וועט פאַר קיינעם נישט זיין קיין וואונדער, אַז נאָך איהרע ריזיגע טריומפען אין אייראָפּא און אמעריקא וועלען מיר זיך מיט דער איינציגאַרטיגער לידער - אונטערפּרעטאַטאָרין צוזאַמענטרעפען דעם היינטיגען פרייטאג 9 אָוונד אין איין גרויסער בעגייסטערונג אין פייערלעשער-זאַל.

בילעטען צו בעקומען אין דרוקעריי פון ה' באַטשאַן און פון 7 אָוונד ביי דער קאַסע.

מיר ווערען געבעטען צו מאַכען אויפמערקזאַם, אַז עס וועט נישט מעהר זיין ווי איין-איינציגער אויפטריט.

„אחיעזר“.

א פערזאמלונג מיט אַטראַקציעס.

די זעקסטע אַלגעמיינע פערזאמלונג פון „אחיעזר“ איז געווען א שטורמישע און האט געהאט א סך אַטראַקציעס. האָב איך בעשלאָסען עטליכע בילדלעך אויפצושרייבען, כדי די מיטגלידער פון „אחיעזר“, וועלכע האָבען צוליעב פערשידענע סיבות נישט געקאָנט זיין אַנוועזענד, זאָלען אויך האָבען אַן אַהנונג וועגען דער גרויסער און זעהר טשעקאַווער פערזאמלונג.

די לופט איז נישט ריין...

קומענדיג אויף דער פערזאמלונג, האט מען באַלד דערפיהלט, אַז די לופט איז נישט ריין... עפּיס א צו גרויסער עולם האט זיך דאסמאל פערזאמעלט. עס זענען זאָגאר געקומען אַזעלכע, וועלכע זענען נאָך קיינמאל אויף קיין אַלגעמיינע פערזאַמלונגען נישט געווען. אויך שושקעט מען זיך עפּיס, מען רעדט זיך אין אויער אריין, מען לויפט אין אַ ווינקעל זיך סוד'ען, אַזוי אַז מען האט געפיהלט בחוש, דאס מען גרייט זיך צו עפּיס.

מיט א שנעלען טעמפּאָ.

די ערשטע פּונקטען פון טאָג-אָרדנונג זענען ערלעדיגט געוואָרען בליץ-שנעל. סיי ביים פּראָטאָקאָל, סיי ביים בעריכט און אויך ביים בעשטימען דעם בודזשעט האט קיינער נישט גענומען אפילו ס'וואָרט, אַזוי אז דער גאַנצער טאָג-אָרדנונג איז געוואָרען ערלעדיגט אין איינצעלנע געצעהלטע מינוטען. ס'איז פּשוט אויפפאַלענד געווען, וואס קיינער פון די פערזאמעלטע אינטערעסירט זיך נישט מיט'ן אָבגעגעבענעם בעריכט. הפנים, אַז אַלץ האט געוואַרט אויפ'ן קאַמפּאַט, אויף די פרייע פאָרשלאַגען, וועלכע זענען געווען די אמת'ע אַטראַקציעס פון אָוונד.

עס הויבט זיך אָן...

ענדליך קומט מען צו צום טשוואַק פון דער פערזאמלונג — צו די פרייע פאָרשלאַגען. אונזער פּראָפעסיאָנעלער פאַרזיצער, דיר. פּרושיצקי, געפינט פאַר נויטיג פריהער פאַר אַלעמען צו געבען אַ לעקציע דעם עולם, זיי זאָלען נישט צולאָזען די ליידענשאַפטען, נאָר זאַכליך און ערנסט בעהאַנדלען די אַריינגעטראָגענע פאָרשלאַגען.

דאס איז געווען דער אָנזאָג, אַז עס הויבט זיך אָן.

דינע אויערען...

דער ערשטער פאָרשלאַג ווערט אַריינגעטראָגען דורך דער פערוואַלטונג, וועלכער לויטעט, אַז דאס היינטיגע יאהר זאָל מען צונעמען מיטגלידער נאָר ביז 45 יאהר. מאַך איך אַ בעמערקונג אַזוי שטיל, אַז אויב עס וועט אַזוי געהן ווייטער, וועט קומען א צייט, אַז אַן אַלגעמיינע פערזאמלונג פון „אחיעזר“ וועט אַמאל בעשטימען, דאס מען זאָל צונעמען מיטגלידער נאָר ביז דעם 15-יעהריגען עלטער... די דאָזינע בעמערקונג האָב איך געמאַכט אין דער שטיל, כמעט אַריינגעשפּעטשעט אין די אויערען פון מיין נעבען-זיצענדען שכן, וועלכער האט עס קוים דערהערט. דערפאַר האט דאס אָבער באַלד אויפגעכאַפּט דער פאַרזיצער פון דער פערזאמלונג, וועלכער האט שוין גראָד הויך אויפ'ן קול איבערגעגעבען דעם גאַנצען עולם וועגען מיין בעמערקונג.

כ'האָב נישט געוואוסט, אַז אונזער ה' פּרושיצקי האט אַהן עין הרע אַזעלכע דינע אויערען...

די באָמבע האָט געפּלאַצט.

ענדליך קומט מען צו צום אמת'ן געדיכטען פאָרשלאַג. דהיינו: עס איז אַריינגעטראָגען געוואָרען א פאָרשלאַג דורך ה' שטילער, אַז היות ווי די „אחיעזר“-קאַסע איז „בעלאַסטעט“ מיט א פּאָר טויזענד זלאָטעס, זאָל זי געבען א נדבה'לע פון 1500 זל. לטובת דעם אויפבוי פון אַן אייגענער געביידע פאַר'ן יודישען גימנאַזיום; דאן איז פערהאַנען נאָך א צווייטער פאָרשלאַג פון ה' בראַט, אַז די קאַסע פון „אחיעזר“ זאָל געבען צו דער דיספּאָזיציע פון דער פערוואַלטונג פון יודישען גימנאַזיום א לעגאַט פון 5000 זל., כדי די יתומים פון „אחיעזר“-מיטגלידער זאָלען דאָרט קאָנען בעקומען הנחות. ווייטער — אַ דריטער פאָרשלאַג — פון ה' בלומענקראַנץ, אַז אויב מען טיילט געלד, זאָל מען אויך געבען א סומע פאַר'ן יודישען שפּיטאָל, יתומים הויז און „בית לחם“.

איז ווי באַלד דער פאַרזיצער האט אַדורכגעלייענט די דריי פאָרשלאַגען, האט זיך אָנגעהויבען אַ געשריי פון אַלע זייטען: „וו'קוועסטי פּאַרמאַלנעי“, „וו'קוועסטי פּאַרמאַלנעי“, ביז ענדליך דער פאַרזיצער ווערט שטרענגער, ער בייזערט זיך אָן אויף דעם עולם, וועלכער ווערט טאַקי געהאַרכזאַמער, און עס הויבט זיך אָן די אייגענטליכע דיסקוסיע.

די פערוואַלטונג שווייגט.

דער פאָרשלאַג-געבער ה' שטילער ווערט געבעטען צו מאָטיווירען זיין פאָרשלאַג. ווענדעט זיך דער לעצטער צו דער פערוואַלטונג, אַז זי זאָל אַרויסזאָגען איהר מיינונג. שווייגט אָבער די פערוואַלטונג פערעקשנ'ט, ווערט דער ה' שטילער נאָכאַמאָל אויפגעפאָדערט צו געבען די מאָטיווען, ווענדעט ער זיך ווידער צו דער פערוואַלטונג, וועלכע שווייגט ווייטער.

פון דער שפּעטערדיגער דיסקוסיע אָבער ווערט קלאָר, פאַרוואס די פערוואַלטונג שווייגט. דאס איז דערפאַר, ווייל אויף דער פערוואַלטונגס-זיצונג גופא איז פאָרגעקומען אַ שטורמישע דיסקוסיע וועגען דער דאָזיגער פראַגע און נאָר מיט אַ מעהרהייט פון איין שטימע איז דער דאָזיגער פאָרשלאַג אָדורך; היות אָבער ווי די אָפּאָזיציע האט אַריינגעטראָגען אַ „וואָטום סעפּעראַטום“ איז פאַר דער פערוואַלטונג געווען בעקוועמער בעסער צו שווייגען.

ס'ווערט הייס...

ענדליך קומט פאַר די דיסקוסיע איבער די אויבענדערמאַנטע פאָרשלאַגען און עס שאַפען זיך באַלד צוויי לאַגערען, וועלכע הויבען אָן צו קעמפען צווישען זיך אַלס הייסער און פערביטערטער, אַזוי אַז ס'געדויערט נישט לאַנג און מען האט דעם איינדרוק, דאס מען געפינט זיך אויף אַ פּאָליטישען מיטינג, וואו די געגנער בעקעמפען זיך אויף טויט און לעבען. די „בראַוואָ“-פּאַטשערייען נאָך יעדער רעדע, דאס שרייען און טומלען הערט גאַרנישט אויף, און ווען עס וואָלט נישט געווען פאַרזיצער ר' סטאַניסלאַוו פּרושיצקי, וועלכער האט אונבּרחמנות'דיג אונטערגעדריקט יעדען אויפשטאַנדס-פּרוב מצד דער מאַסע, וואָלט אַשר געקומען צו — מיין מויל זאָל צו קיין בייז נישט ברענגען — אפשר צו אַ פויסטען-קאַמף.

מיט איין וואָרט — כאָטש דרויסען אין גאַס איז גראָד דאמאָלס געווען קאַלט, איז אָבער אויף דער פערזאַמלונג געווען זעהר, שוין א ביסעל צו הייס...

יתומים...

די אַנהענגער פון פאָרשלאַג האָבען איהם מאָטיווירט דערמיט, אַז זיי זענען אויסען צו פערזאָרגען די יתומים פון פערשטאָרבענע מיטגלידער, זיי זאָלען זיך קאָנען לערנען אין גימנאַזיום. זענען ווידער געקומען די געגנער און האָבען געטענה'ט, אַז אויב יאָ פערזאָרגען די יתומים, זאָל מען זיך פערנעהמען מיט די יתומים, וועלכע געפונען זיך אין יתומים הויז. דאָ שפּרינגט אויף ר' אייזיק יודעל ראָזענצווייג און שרייט אויס: וואס ווילט איהר האָבען פון די יתומים, פערזאָרגט נישט מיינע יתומים, איך וויל נאָך דערלעבען צו האָבען אור-אייניקלעך און איהר ווילט דוקא שוין פערזאָרגען מיינע יתומים.,.

ער פערשטעהט נישט קיין יודיש...

ס'רעדט אַן אַנהענגער פון פאָרשלאַג און רעכענט אויס די מעלות פון יודישען גימנאַזיום, און צווישען אַנדערע רעכענט ער אויך אויס א מעלה, אַז צווישען די שילער איז אַזוי איינגעשטעלט, דאס דער רייכער שילער ווייסט נישט, דאס נעבען איהם זיצט אַן אָרימער. שפּרינגט אויף איינער פון די פערזאַמעלטע, אויך אַן אַנהענגער פון פאָרשלאַג, און רייסט איבער, אַז יענער האט נישט ריכטיג געזאָגט און ער בעסערט אויס אויף פויליש, אַז אין גימנאַזיום ווייסט נישט... דער רייכער שילער, אַז נעבען איהם זיצט אַן אָרימער. ווערט דאָך א גרויס געלעכטער, און מען זאָגט איהם: פּאַניע ר. דער פאָדיגער רעדנער האט דאָך אויך אַזוי געזאָגט, טאָ נאָך וואס בעסערט איהר עס אויס? נאָר באַלד איז די זאַך פערענטפערט געוואָרען: דער ערשטער רעדנער האט דאס געזאָגט אויף יודיש און דער ה' ש. ר. פערשטעהט נישט קיין יודיש...

מען ציהט צוריק די פאָרשלאַגען.

נאָך 4 שעה הייסע דיסקוסיעס, געוואַלדען, געשרייען און דראָהונגען נעמט דער פאַרזיצער ה' פּרושיצקי דאס וואָרט און אַניטירט הייס פאַר'ן גימנאַזיום, אַז יודען מוזען האָבען אַן אייגענעם בילדונגס-אַנשטאַלט, נאָר ווי ער זאָל נישט זיין קיין הייסער חסיד פון גימנאַזיום איז ער אָבער דערפאַר, אַז מען זאָל פון „אחיעזר“ קיין געלד נישט געבען. ער בעט דעריבער, אַז מען זאָל די פאָרשלאַגען צוריקציהען.

די פאָרשלאַג-געבער, זעהענדיג, אַז די שלאַכט איז פערשפּיעלט אויפ'ן גאַנצען פראָנט, האָבען געמאַכט אַ דיפּלאָמאַטישען ריקצוג און צוריקגעצויגען די פאָרשלאַגען. ערשט דאן האט דער עולם זיך בערוהיגט.

סמאַל.

י. ל. פויגעל.

ביים אפענעם קבר פון די קדושי-פשיטיק.

און ווידער האט זיך געגאסען יודיש בלוט... ווידער זענען צווישען א יאַ און א ניין יונגע, יודישע לעבענס אונטערגעהאקט געווארען...

אין אונזער רייכען, מיט בלוט און טרעהרען דורכגענעצטען, מערטירערבוך איז מיט הייס, יודיש בלוט אנגעשריבען געווארען נאך א בלאט... צו דער לאנגער, פערשידענארטיגער קדושים-גאלעריע זענען צוגעקומען פרישע נעמען... אויף דער מאפע פון יודישען ליידען-וועג איז אנגעצייכענט נאך א סטאַציע — פשיטיק...

— — — — — — — — — — —

און עס ציהט זיך אזוי די דאזיגע לאנגע מגילה פון אונזער פיין... איבער לענדער און דורות וואנדערט זי... ווי א געטרייער חבר בעגלייט זי אונז אויף אונזער לאנגען גלות-וועג... יעדער טריט איהרער ווערט געצייכענט מיט קרבנות... אויף יעדען שפאן ערד — שפורען מיר בלוט... יסורים-און-גסיסה-קרעכצען זענען איהר עכאָ...

און דאס בוך וואקסט... עס ווערט אלץ דיקער און דיקער... און זיינע בלעטער אלץ פייכטער און פייכטער...

און יאהרען לויפען... פון די בלוט שפורען איז שוין לאנג קיין זכר נישטאַ... דאס עכאָ פון די קרעכצען פון די פערפייניגטע איז זיך שוין לאנג אין חלל צעשווימען... אויף זייער ארט ענטשטעהען דענקמעלער פון פאסיווען הערואיזם און שטילען העלדענטויט. די פיגורען פון די פערפייניגטע און אומגעקומענע קדושים וואקסען אויס צו א ריזיגען סימבאל... א סימבאל פון אייביגען, נישט-פערניכטבארען יוד...

און ווען די געשיכטע חזר'ט זיך איבער, ווען איבער'ן הארויזאנט בעווייזען זיך ווידער שווערע, בלייערנע כמארעס און די לופט ווערט שטיקענד און קאשמארפול, דאן טויכען אויף אין אונזער פאנטאזיע די סילועטען פון אונזערע צום טויט פערפייניגטע קדושים און דערמאנען אונז אין אונזער אייביגקייט, לאזען אונז נישט אריינפאלען אין יאוש און פערצווייפלונג, וועקען צו אויסדויער און מסירת-נפש...

— — — — — — — — — — —

זענען מיר טאקי איינזאם אין דער געשיכטע מיט אונזערע ליידען? איז טאקי דער דאזיגער טראגישער גורל נ א ר אונזער אנטייל? אדער אפשר איז עס דער גורל פון די אלע, וועלכע האבען זיך נישט געלאזט פערשקלאפען צו זייער צייט און האבען אין מאמענטען פון מאסען-פסיכאז (און וועלכע עפאכע פון דער מענשליכער געשיכטע איז עס פריי פון אזעלכע מאסען-פסיכאזען?...) נישט אויפגעהערט צו זיין די אפאסטאלען פון א העכערען, נישט צייט-מעסיגען אמת?

אזא איז דאך געווען דער גורל פון סאקראטעס, וועלכער האט זיך נישט געלאזט מיטרייסען, מיט'ן צולאזטען, דעמאראליזירטען גריכישען המון און אין דער סאמע נעסט פון זינד געפ"עדיגט עטיק און מא"אל. אזא איז דאך געווען דער גורל פון דאנטע, פון קאלומבוס און פון אלע די, וועלכע האבען זייער מח און הארץ מקריב געווען אויפ'ן מזבח פון דער מענשהייט.

אויב אונז איז צוגעפאלען אויסצוטרינקען ביז'ן דנא דעם ביטערען בעכער פון ליידען, איז עס דאך נאר דערפאר, ווייל מיר האבען מעהר ווי אלע געגעבען דער מענשהייט, ווייל מיר האבען שטענדיג און אומעטום געשטערט דעם אויפנוואקסען בארבאריזם זיין טריואמף-מארש, ווייל מיר האבען שטענדיג און אומעטום געקעמפט מיט יעדער עולה, מיט יעדער אונטערדריקונג און מיט יעדער טיראנייי, ווייל די פינסטערע געשפענסטער פון אלע צייטען האבען זיך שטענדיג און אומעטום געפ"הלט אונהיימליך אין אונזער געזעלשאפט...

און דערפאר צאהלען מיר מיט בלוט, דערפאר ווערען מיר פערפאלגט און געז'רודפ'ט...

פערפאלען. אזא איז זי שויך, די דאנקבארקייט פון דער מענשהייט!

מען מוז העלפען יודען אויסצוואנדערן פון די לענדער וואו מ'לאזט זיי נישט לעבען.

פון יעקב לעשטשינסקי.

מיר האבען שוין מעהרערע מאל זיך אבגעשטעלט אויף דער נויטווענדיגקייט צו פערטיידיגען יודישע רעכט, צו קעמפען געגען פאגראמען און אנטיסעמיטיזם, צו פראטעסטירען און שרייען ווען ס'איז נויטיג און וואו ס'איז נויטיג. דער יוד פיהלט זיך פערלאזען, שרעקליך איינזאם, שרעקליך דערשלאגען. יעדעט פאלק האט א מלוכה, וואס שיצט בעסער אדער ערגער זיינע אינטערעסען. נאר דער יוד איז הפקר — נישטא קיין זארגער, נישטא קיין טראכטער און דאגות-טראגער.

געוויס וואלט גוט געווען, אז יודען זאלען זיין גלייכבערעכטיגטע בירגער, און ס'זאל פאר זיי געזארגט ווערען אין יעדער מלוכה, ווי מען זארגט פאר אלע בירגער. און געוויס דארף מען פאר דעם קעמפען און קעמפען און גארנישט מיעד ווערען. אבער מען קאן דאך נישט פערלאזען די לעבעדיגע אינטערעסען פון א פאלק און איהם הארעוועז גאר מיט פאליטישען קאמף. און אזוי טהוען דאך יודען. די מלוכה און די שטאדט, וועלכע נעמען ביי יודען מעהר שטייערען, ווי ביי אנדערע בירגער, דארפען אוודאי זארגען פאר אונזער געזונד און אונז בעזארגען מיט שפיטאלען, מיט קליניקעס, מיט סאנאטאריעס. אזוי ווי זיי טהוען עס אבער נישט אדער זיי טהוען עס גאר אין א קליינער מאס, מוזען יודען אויסגעבען מיליאנען אויף מעדיצין. אוודאי דארפען אונז די שטאדטישע פערוואלטונגען פערזארגען מיט פראפעסיאנעלער בילדונג גלייך מיט אלע. אבער זיי טהוען עס נישט — און ווידער גיבען מיר אויס מיליאנען אויף אייגענע פראפעסיאנעלע שולען און קורסען. און מיר זאגען נישט די יודישע קינדער, וואס ווילען זיך לערנען א האנד-ארבייט, אז זיי זאלען ווארטען, ביז מיר וועלען אויסקעמפען גלייכבערעכטיגונג. און מיר זאגען נישט, אז איינס שליסט אויס דאס אנדערע.

אבער טאמער קומט צו שאפען אן אלוועלטליכע ארגאניזאציע אויף צו זארגען פאר גויטען און אומגליקען פון יידען פון א סך לענדער, הויבט מען פאלד אויף א געוואלד, אז אונזערע שונאים וועלען עס אויסנוצען און וועלען נישט לאזען, אז מיר זאלען אויפ'ן ארט בעקומען רעכט און מיטלען. מוז מען איינמאל פאר אלעמאל מאכען א סוף צו דער דאזיגער טענה. אונזערע שונאים וועלען שטענדיג געפונען געגנוג אורזאכען אונז צו פערפאלגען און יאגען. מיר קאנען זיך דערמיט נישט רעכענען.

אט איז א גלענצענדער, שרייענדער ביישפיעל. עס איז געפאהרען א קאמיסיע קיין אמעריקא צו זאמלען געלד אויף צו ארגאניזירען די אויסוואנדערונג פון דייטשע יודען. מען רעכענט צו שאפען מיטלען אויף ארויסצונעמען 25 טויזענד יודען יעדעס יאהר. און די גאנצע יודישע פרעסע האט געשטיצט די דאזיגע אונטערנעמונג. קיינעם איז נישט איינגעפאלען צו מאכען קיין געוואלד, אז דערמיט העלפט מען דאך היטלער'ן פטור צו ווערען פון די יודען, און דערמיט שוואכט מען דאך אב דעם קאמף פאר דער גלייכבערעכטיגונג פון די דייטשע יודען אויפ'ן ארט. אבער די קאמיסיע טראגט אין זיך נאך אנדערע געפאהרען, נאך גרעסערע. אט האט זיך געפונען אן אנטיסעמיטישע צייטונג אין פוילען, וועלכע האט אויפגעכאפט מיט פרייד די ידיעה וועגען ארויסנעמען 25 טויזענד יודען פון דייטשלאנד און האט געמאכט אזא חשבון: אין פוילען זענען פעראן אכט מאל מעהר יודען ווי אין דייטשלאנד; פוילען איז אכט מאל ארימער פון דייטשלאנד; וואלט דאך געווען א יושר, אז דאס „וועלט-יודענטום" (אזוי שרייבט די צייטונג) זאל ארויסנעמען פון פוילען 400 טויזענד יודען א יאהר. אין איינע אכט יאהר איז מען פערטיג מיט דער יודען-פראגע אין פוילען. און העכער דריי מיליאן פאליאקען וואלטען בעקומען פרנסה ברייט צו זאט, ווארים יהדען אין פוילען לעבען דאך אין וואוילטאג.

פאר דער אנטיסעמיטישער צייטונג עקזיסטירט שוין פון לאנג די ארגאניזאציע פון „וועלט-יודענטום". און לויט איהרע ידיעות, האט די דאזיגע ארגאניזאציע אויך געגוג געלד אויף ארויסצונעמען מיליאנען יודען פון פוילען, נאר זי וויל נישט. מוז מען טהון ווי היטלער האט געטהון — קוועטשען און מוטשען אזוי, אז דאס „וועלט-יודענטום" זאל מוזען וועלען. אט צו וואס עס האט געבראכט די ארגאניזירטע הילף פאר די דייטשע יודען! און ווער עס וויל זיין לאגיש און אויסגעהאלטען, מוז פאדערען אז יעדע הילף זאל אבגעשטעלט ווערען, ווארום זי רייצט די וועלפישע אפעטיטען פון אלע שונאים און גיט זיי א גוטען מיטעל צו אגיטירען פאר ארויסטרייבען יודען. די אנטיסעמיטישע פרעסע אין פוילען פערצייכענט מיט גרויסער אויפמערקזאמקייט נאר די הילף, וואס מען גיט די דייטשע יודען, נאך נאך מעהר די אויסוואנדערונג. און זי טייטשט גאנץ פיין אויס: איהר זעהט! אויף יודען איז קיין רחמנות נישט! זיי קאנען זיך גיכער אן'עצה געבען, ווי דער ארימער פוילישער פויער! זיי האבען רייכערע ברידער אין ענגלאנד און אין אמעריקא, אין פראנקרייך און אין דער גאנצער וועלט, און זיי וועלען נישט פערפאלען ווערען!

דער אויסטיהר איז קלאר — שטיקען און ווערגען, דריקען און קוועטשען, אז יודען זאלען מוזען אויסוואנדערען, אז יודען זאלען מוזען אבטרעטען זייערע פאזיציעס די פאליאקען. זענען פעראן מענשען, וועלכע זאגען טאקי, אז מען מעג מען טאר נישט רעדען וועגען עמיגראציע, אז מען טאר אוודאי נישט ארגאניזירען קיין עמיגראציע, און עס איז גאר א פערברעכען צו רופען א וועלט-קאנגרעס, וואס זאל צווישען זיינע ארבייטען האבען אין פראגראם אומבעדינגט און טאקע אויפ'ן ערשטען ארט ע מ י ג ר א צ י ע א ו ן ק א ל א נ י ז א צ י ע. און דאך האלט איך, אז אט די צוויי פראגען מוזען פערנעמען דעם סאמע אויבען-אן אין דעם פראגראם פון קאנגרעס.

די לעצטע וואכען זענען געווען אין דער פוילישער ערנסטער פרעסע א סך אבטיקלען איבער דער עמיגראציע-פראגע. דארטען האט זיך גערעדט נישט

וואס געהערט, וואס געזעהן.

ניין, עס איז נישט דאס, וואס געווען.

אמאל, ווען ס'איז געווען שנים כתיקנם, אז ס'איז געקומען האט פאר פסח, האט מען אין דער לופטען דערפיהלט די פסח'דיגע שטימונג. דאס הארץ איז געווארען דערפרעהט פמור [?] דעם שטרענגען ווינטער, און אלע האבען זיך געגרייט מקבל פנים צו זיין דעם פריהלינג, וועלכער קומט אין צוזאמען מיט'ן זמן חירותנו. היייאהר פיהלט אונז עפיס גארנישט דער פריהלינג, אזוי ווי עס וואלט אנשטאט דעם פריהלינג געדראפט אנקומען א הפסליכער פאסקודנער הערבסט...

אויך אין דער קהלה האט זיך הארט פאר אזא יום טוב פסה געזידערט מיט די מצה בעקער און קמחא, מיט מאל לעסען-קיכען א. ד. גל. היינט פיהלט זיך עפיס אויף אלעמען א טרויער. אמת, די ראשי-הקהלה האבען פערהאנדעלט מיט די בעקער, ס'איז אויך זיך צונויפגעקומען די קמחא קאמיטע, נאר עס שמעקט עפיס נישט אזוי ווי אמאל, עס פיהלט זיך עפיס אבהענגיקיים, די הענד הויבען זיך נישט צו טהון און אויך דאס הארץ איז נישט דערביי.

ניין, יודען, עס איז נישט דאס, וואס געווען.

עס געהט אין פרעסטיזש...

פון די צייטונגען זעהט מען, אז דער גרעסטער „יחוס" איז היינט דאס שטעדטיל פשיטיק. אט רעדט מען וועגען פשיטיק אין סיים, מען שרייבט וועגען פשיטיק אין די צייטונגען, און דאס דאזיגע שטעדטיל פערנעמט דעם אויבען אן, מען צאנקעט זיך פשוט דערמיט.

כ'וועל נישט זאגען, אז פשיטיק האט זיך נישט פערדינט אויף דעם „כבוד", וואס מען פיילט איהר צו, פונדעסטוועגען „פערדריסט", וואס מען האט אינגאנצען אוועקגעשטעלט אונזערע שטעדטלעך, קלאבוצק, פשיסטאיין [?] און קרושעפיץ און דער עיקר — טרוסקאלאס. וואס מיינט איהר זיך עפיס, אז טרוסקאלאס איז א הונד, אה, קומען דארט נאך פאר וויכטיגע געשעהענישען, און אינגאנצען עס אויצק צומאכען מיט דער הענד, איז פשוט נישט ארטיג... אמת, פשיטיק קומט אפשר די בכורה, אבער אויך טרוסקאלאס האט זיך נישט וואס צו שעמען, קלאבוצק איז אויך נישט קיין ממזר, און דעריבער האלטען מיר, אז נישט דערמאנען טרוסקאלאס צוזאמען מיט פשיטיק איז נישט שעהן...

עס געהט פשוט אין פרעסטיזש...

א גרוס פון דער קרולאווא יאדוויגא.

צו די אויערען פון דער קרולאווא יאדוויגא, וועלכע האט לעצטענס געווילט אין דער רעזידענץ פון פוילען, איז דערגאנגען, אז די טשענסטאכאווער יודען איז געשעהען אן'עלה, דהיינו, מען האט אין שטאדט-ראט אנגענומען א בעשלוס צו פערבאטען די יודישע שחיטה, דאן האט זי אויך געלעזען די בעריכטען, וואס קומען אן פון די נאהנטסטע שטעדלעך ארום טשענסטאכאוו. האט איהר קעניגליך הארץ נישט געקאנט מעהר אויסהאלטען צו זיין אין דער פרעמד און זי איז מיט'ן ערשטען צוג געקומען צו פאהרען.

באלד האט זי ארויסגעלאזט א מאניפעסט צו איהרע טשענסטאכאווער בירגער: זייט וויסען, אז די מלכה יהודית איז דא און אז די אלע געלדער, וועלכע פליסען איין און קאנען מעהר נישט זיין הפקר אזוי ווי ביז איצט, מוזען זיך געפונען אונטער איהר קאנטראל.

וועגען דער טעטיגקייט פון אונזער קרולאווא אין דער הויפט שטאדט דערצעהלט מען זיך אן פערשידענע מעשות. זי איז דארט נישט געזעסען מיט ליידיגע הענד, זי האט אנגעשפארט אין די העכסטע מקומות, זי האט אויך שוין געהאט געפועלט ביי איהר ברודער דעם פינאנס-מיניסטער, אז ער זאל מיט איהר פאהרען, נאר די לעצטע מינוט איז דער פלאן קאליע געווארען. אויך דערצעהלט מען, אז זי האט געהאט צו טהון מיט דער פאליציי, ווייל זי האט בעפוילען איהר מיטצוהעלפען אונטערטעניג צו מאכען איהרע טשענסטאכאווער אונטערטאנען. די לעצטע מינוט אבער האט די מלכה בעשלאסען צו קומען אליין און — הנה, זייט וויסען, אז די קרולאווא יאדוויגא איז צוריקגעקומען קיין טשענסטאכאוו און איבערגענומען די כסא-מלוכה...

א 50-יעהריגער יובילעאום פון א יודישער פירמע.

די טעג ווערט 50 יאהר זינט עס עקזיסטירט די בעוואוסטע בענקעלפאבריק פון דער פירמע שמולעוויטש, וועלכע געפונט זיך היינט אויף נארוטאוויטשא 23.25.

פארוואס דערמאן איך פונקט די דאזיגע פירמע, ווייל דורך די 50 יאהר פון איהר עגזיסטענץ האבען זיי פערטיילט אהן א שיעור בענקלעך פאר... א רייהע היגע כלל-טהוער און פרעזעסען. פראסטע בענקלעך פאר געווענליכע טהוער און געבעטע שטוהלען פאר פרעזעסען. א סך פרעזעסען זענען דורך דער צייט פון די געבעטע שטוהלען אראבגעפאלען, אבער דאס איז נישט שולדיג די פירמע שמולעוויטש, נאר אזא פ"עועס גופא, וועלכער האט במחילה נישט געהאט קיין גוטען זיצער... נישט דאס בין איך אויסען.

וויפיעל מענשען האבען אין משך פון די לעצטע 50 יאהר זיך געריסען איבער א בענקעל, און ווען עמיצען איז געלונגען עס צו פאקען, האט ער זיך ממש דערצו צוגעקלעבט און עס נישט געוואלט אבלאזען.

לעצטענס האבען זיך געגרינדעט נייע געזעלשאפטען, און די פירמע שמולעוויטש שטעלט אלץ צו נייע בענקלעך.

די פירמע שמולעוויטש האט גרויסע פערדינסטען פאר'ן געזעלשאפטליכען לעבען און איז ווערט, אז מען זאל זיי דערמאהנען צו דעם 50-יעהריגען יובילעאום פון איהר עגזיסטענץ.

צו-שאנד און צו-שפאט.

עס קאן זיך מיר נישט לייגען אויפ'ן שכל, אז דער קלאבוצקער מילנער ה' קורלאנד זאל טהון צו טראץ דעם גאנצען יודענטום אין אזא אויסערסט געווענליכער צייט פאר יודען.

ווי מיר האבען שוין עטליכע מאל געמאלדען, ארבייט אין דער קלאבוצקער מיהל, וואס געהער'ט צו די שותפים זיגעלבוים און קורלאנד, דער המן פון דער איצטיגער צייט וולאדיסלאוו מאיער, וועלכער ארגאניזירט פאגראמען אויף יודען אין די ארומיגע שטעטלעך.

נאך מעהר איז נישט צו פערשטעהען דאס וואס דער זעלבער כוליגאן זיצט זיצט ביי איין טיש מיט'ן בני בית פון דער פאמיליע קורלאנד און ער עסט די שבת'דיגע מאכלים, און ווי מען שמועסט, זענען די טעכטערלעך, די פריילייגס קורלאנד, אזוי ענטציקט פון דעם „איידעלען" צורר היהודים, אז זיי פאהרען מיט איהם אויף פערוויילונגען און זענען פשוט איינגעליבט אין איהם.

די יודען אין קלאבוצק, וועלכע האבען דעם דאזיגען כוליגאן צו פערדאנקען א סך צובראכענע יודישע קעפ און הונדערטער אויסגעהאקטע שויבען, זענען עמפערט צוליב דער האנדלונג פון דעם פרומען יודען קורלאנד מיט זיינע טעכטערלעך און האבען שוין פיעלמאל אויפמערקזאם געמאכט די דאזיגע אינטעליגענטקעס אויף דער מעשה נבלה. אבער די לעצטע לאכען זיך גאר אויס און צו להכעיס די יודען זענען זיי דעם כוליגאן נאך מעהר מקרב. לעצטענס העלפט נאך צו מקרב צו זיין דעם דאזיגען ענדעק א היגער זיגעלבוים, וועלכער איז קורלאנדס אנ'איידעם.

די פריילייגס קורלאנד זענען גאנצע מאכערינס אין דער ארטיגער „תרבות"-שולע, וואס האט די אויפגאבע צו ערציהען א יודיש נאציאנאל דור, און אינדערזעלבער צייט כאפען זיי זיך ארום מיט דעם ארגאניזאטאר פון יודישע פאגראמען.

זאגט אייך, וואס איהר ווילט, איך קאן נישט פערשטעהן, אז יודען זאלען אין אזא טראגישער צייט פאר יודען, זיך אליין מאכען צו-שאנד און צו-שפאט.

ס'איז שוין באמת צופיעל

כ'וויס נישט וועמענס אויפטהו עס איז כסדר איינצולאדענען חזנים אויף פראבע.

אוודאי קאן מען נישט האבען דאגעגען, וואס די שטאדט-שוהל האט יעדען שבת אנ'אנדערען חזן, נאר ווי זאגט דאס פאלקס-ווערטיל: „קאפ-הערנער ווערען אויך פער'מיאוס'ט".

אט די חזנים האבען זיך שוין צוגעגעסען, און דער עיקר—וואס די חזנים פראבעס דעמאראליזירען דעם עולם.

דער געקומענער חזן שטעהט אויפ'ן בעלעמער אדער ביים עמוד און וויל בעווייזען זיין קענטניש, צוקעלט זיך און אין זייט שטעהט א יונגערמאן און חוקט אב, ברענגט זיך אויס א וויץ און ס'ווערט א געלעכטער. קלאפט מען אין שולהן, אז עס זאל זיין שטיל, ווערט ערשט אויפסניי א גערודער און אזוי כסדר.

קהלה - פארשטעהער, שוהל-גבאים—סאיז שוין באמת צופיעל.

זיי האבען פערגעסען...

דערמאנט איהר זיך, רבותי, אז פון אלע היגע אינסטיטוציעס, וואס מיר פערמאגען, איז געווען די איינציגע די אלגעמיינע ארבייטער ביבליאטעק, וועלכע האט איינגעארדענט א מענדעלע פייערונג. די „קולטור-ליגע", וועלכע האלט, אז זי איז די איינציגע בערעכטיגטע צו זיין די פארשטעהערין פון דער יודישער קולטור, האט געהאט גרויס תרעומות, הלמאי די ארב.-ביבליאטעק האט איהר אויסגעכאפט די בכורה, און באלד האט די קולטור-ליגע ארויסגעלאזט פלאקאטען, אז אין קורצען וועט זי איינארדנען א גראנדזיעזע מענדעלע-פייערונג.

ס'פערשטעהט זיך, אז קיינער האט נישט געהאט דאגעגען. אדרבה, וואס מעהר תורה. אלץ מעהר חכמה, און אויך מיר האבען געוואלט, אז די קולטור-ליגע זאל האלטען איהר צוזאג.

וועגען יודישער עמיגראציע, נאר וועגען פוילישער. פוילען לעבט איבער אנ׳אונגעהויער שווערען קריזיס. פאר די לעצטע 15 יאהר זענען צוגעקומען אין פוילען זעקס מיליאן מענשען. און יעדעס יאהר קומען ווייטער צו 400 טויזענד מענשען. צוויי דריטעל פון די פויערים האבען ווייניג לאנד און ווייניג פראדוקטען אויף צו אויסהאלטען די אייגענע פאמיליע. און אווראי האבען זיי נישט אויף זיך אנטהוען אדער צאהלען שטייערן. עס זענען פערהאן געלעהרטע, וואס מיינען, אז דאס פוילישע דארף האט אנ׳איבערבעפעלקערונג פון זעקס—זיבען מיליאן מענשען.

און אין די שטעדט איז נישט בעסער. די קליינע פוילישע אינדוסטריע, וואס אין גוטע צייטען בעשעפטיגט זי קוים איין מיליאן ארבייטער, האט איצט אפיציעל א האלבען מיליאן ארבייטסלאזע. רעכענט מען צו די ארויסגעשטויסענע און די פרנסה׳לאזע פון די פערשידענע קלאסען, בעקומט מען, אז אין די פוילישע שטעדט דרעהען זיך איצט ארום נישט ווייניגער פון אנדערטהאלבען מיליאן הונגעריגע און פערביטערטע מענשען. און די, וואס ארבייטען, כאטש מיליאנען זענען זיי מקנא, פערדינען אויך קוים אויף טרוקען ברויט מיט זאלץ. 36 פראצענט פון די בעאמטע און אנגעשטעלטע פערדינען ווייניגער פון 180 זלאטעס א מאנאט. די פיזישע ארבייטער פערדינען א העלפט פון דעם.

מיר ווילען נישט פארווארפען דעם לעזער מיט ציפערן. די געבראכטע זענען גענוג, אז מען זאל פערשטעהן, אז פאר גאנץ פוילען איז די עמיגראציע-פראגע א ברענענדע, א אונפערמיידליכע, א שרייענדע, וואס עגבערט אין מוח פון יעדען ערנסטען מענשען.

דער אויספיהר איז קלאר: אויב פאליאקען מוזען עמיגרירען, מוזען זוכען לענדער אויף אבשיקען א טייל פון די הונגעריגע מאסען, איז דאך שוין גאר קיין צווייפעל נישט, אז יודען מוזען נאך א סך מעהר זארגען פאר עמיגראציע.

די ערנסטע פאליאקען, וואס שרייבען וועגען עמיגראציע, האבען קיין מורא נישט, כאטש די אנטיסעמיטישע פאטריאטען ווארפען זיי אויף, אז זיי פערראטען זייער פאטערלאנד, ווייל עמיגרירענדע פאליאקען ווערען אויס פאליאקען אין דער פרעמד. זיי האבען קיין מורא נישט און שטעלען די עמיגראציע פראגע אלס אזא, וואס אהן איהר לעזונג וועט פוילען נישט קאנען ארויסקריכען פון קריזיס. ווי-זשע קאנען מיר זיך רעכענען מיט די אנטיסעמיטען? ווי קאנען מיר לאזען אונזערע מאסען נישט נאר הונגערן און קרענקען, נאר פאלען ביי זיך פון טאג צו טאג, אריינפאלען אין א געוואלדיגער פערצווייפלונג, פערלירען דעם לעבענסמוט און דעם חשק צו לעבען?

און איז דען נישט גערעכט דער, וואס פרעגט: פארוואס רעדט מען און מען שרייט און מען זארגט נאר פאר די דייטשע יודען? ווייסט מען נאך אלץ נישט אין דער יודישער וועלט, אז די לאגע פון די פוילישע יודען איז נישט ווייניגער טראגיש, נישט ווייניגער פערצווייפעלט, נישט ווייניגער ביים ראנד פון אבגרונד?

געוויס איז נישטא וואס מקנא צו זיין די געפאנגענע פון היטלער׳ן: ס׳איז אבער אויך נישטא וואס צו מקנא זיין די טויזענדער און צעהנדליגער טויזענדער יודישע קרעמער און די בעלי-מלאכות, וועלכע פיהלען, אז זיי פערלירען דעם באדען אונטער די פיס. זיי טרוימען ווי זיך ארויסצורייסען פון גיהנום; זיי פערמאגען נאך אביסעל געלד אויף זיך צו ראטעווען און זיך ערגיץ אויפבויען, נאר זיי האבען נישט וואוהין צו לויפען. מען דארף זיי העלפען זיך ארויסצורייסען פון קלעם. איך רעד נישט דאס מאל וועגען די 25 אדער 30 פראצענט פוילישע יודען, וועלכע הונגערן שוין, וועלכע זענען שוין אייזערנע קבצנים, וועלכע מאטערן זיך פאר׳ן שטיקעל ברויט און ווייסען ווירקליך נישט, ווי אזוי די נשמה האלט זיך נאך אין גוף. איך רעד דאס מאל אויך נישט וועגען די פאגראמען, וועגען די אנפאלען פון די סטודענטען, וועגען די מאראלישע ליידען און פיין, וואס מען שטעהט אויס, וועגען דער סם-לופט, אין וועלכער מען ווערט ממש דערשטיקט. איך וויל אונטערשטרייכען, אז נאך קיינמאל האט דער יודישער מיטעלשטאנד נישט געפיהלט אזוי, אז ער פליהט אין אבגרונד פון דלות און דחקות, אז דאס דאזיגע פליהען בארג-אראב איז אונפערמיידליך, ווי איצט. און נאך קיינמאל איז נישט געווען ביי דעם יודישען מיטעלשטאנד אזוי אקטיוו די שטימונג, אז מען מוז בעצייטענס ראטעווען דעם קומענדען דור. און נאך קיינמאל איז נישט געווען ביי די ברייטסטע יודישע מאסען אזוי טיעף די איבערצייגונג, אז ראטעווען מוז מען אויף א גאנץ אנדערן אופן, ווי מען האט דאס געטהון פיעל מאל אין אונזער גלות-געשיכטע, און נאך קיינמאל איז מען נישט געווען אזוי גרייט אויף קרבנות, אבי אנהויבען א נייע לעבען, א זיכער לעבען, א באדען-לעבען.

מען מוז אלזא קומען צום אויספיהר, אז נישט וועגען עמיגראציע דארף מען רעדען, נאר וועגען קאלאניזאציע. קאלאניזאציע אויף א ברייטען מאסשטאב.

מיר ווייסען זעהר גוט, אז קאלאניזאציע איז א טייערער ביסען. מיר ווייסען אויך, אז עמיגראציע קאן נישט ארויסנעמען אלע פוילישע אדער רומענישע,—און קיינער זאגט דאס נישט צו. מיר זאגען נאר, אז מען מוז צו דער גרעסטער, מאקסימאלסטער ארבייט אויף די ערטער צו שטארקען אונזערע עקאנאמישע און פאליטישע פאזיציעס, צוגעבען עמיגראציע און קאלאניזאציע.

מיר ווילען דערמאנען אין דעם צוזאמענהאנג א היסטארישען פאקט. ווען ס׳האט זיך אנגעהויבען אין צארישען רוסלאנד די גרויסע עמיגראציע נאך די פאגראמען פון 1881-טען יאהר, האבען די אסימילאטארען אגיטירט געגען אויסוואנדערונג. די ארגומענטען זענען געווען אקוראט די זעלבע, ווי ביי די איצטיגע געגנער: דאס וועט אבשוואכען דעם קאמף פאר גלייכבערעכטיגונג אויף די ערטער. און אויך דער צווייטער ארגומענט איז שוין דאמאלס געזאגט געווארען: סיי-ווי וועט מען נישט ארויסנעמען אלע יודען, און די מעהרהייט וועט בלייבען אין רוסלאנד. נו, לאמיר זיך איין מינוט פארשטעלען, אז די יודישע מאסען וואלטען דאמאלס געפאלגט די אסימילאטארען און וואלטען געבליבען אויף די ערטער, און מיר זאלען איצט נישט האבען די פיער און א האלבען מיליאן יודען אין נארד-אמעריקא און א האלבען מיליאן יודען אין דער איבעריגער אמעריקא! מיר גלויבען, אז יעדען מוז אנכאפען א שוידער ביי דעם דאזיגען געדאנק! ס׳איז זיך ווירקליך שווער פארצושטעלען וויפיעל טיעפער און גרעסער ס׳וואלט געווען די טראגעדיע און דער דלות פון מזרח-אייראפאישען יודענטום, ווען מיר זאלען איצט האבען אין פוילען נישט דריי מיט א האלבען מיליאן יודען, נאר 5 מיליאן; אין רומעניע נישט א מיליאן, אנדערהאלבען מיליאן. און אזוי ווייטער. און מיר האבען מורא, אז אפילו די סאוויעטישע יודען וואלטען פערשאלטען דעם טאג, ווען זיי וואלטען פערלאזען די שטיצע און הילף פון די אמעריקאנער ברידער. און וויפיעל האט געוואונען דאס גאנצע יודישע פאלק פון דעם ניי געשאפענעם אמעריקאנער צענטער!

פון דעם פאקט דארף מען לערנען! אבער נאך מעהר איז דא צו לערנען פון דער פאלעסטינער ארבייט! צעהנדליגער יאהרען האבען קליינע גרופקעס אידעאליסטען, ביי דער גלייכגילטיגקייט פון דער מעהרהייט פון פאלק און ביי א חוזק-בעציהונג פון א גרויסען טייל פון דער אינטעליגענץ, געטראגען איינצעלנע ציגעל, א ציגעל צו א ציגעל, א שטיין צו א שטיין, און אויפגעשטעלט א בנין, וואס האט די לעצטע דריי יאהר צוגענומען 150 טויזענד יודען, דריי מאל מעהר ווי אלע לענדער פון דער וועלט צוזאמען! און וואס פאר א טרייסט איז פאלעסטינא געווען אין די דאזיגע שווארצע יאהרען, אין די דאזיגע פיין און טרעהרען-יאהרען!

דעריבער זאל מען נישט גרינגשאצען, אויב מיר ווילען דוקא אין דער דאזיגער פינסטערער צייט זיך צונויפפאהרען און אויפהויבען גאר א גרויסען פלאן פון עמיגראציע און קאלאניזאציע, יעדער אנהויב איז שווער און רופט ארויס צווייפלען. טויזענדער קשיות און צווייפלען פיקען אין מוח און פרעסען אויפ׳ן הארצען. אבער מיט גלויבען און עקשנות, מיט גלויבען אין די כחות פון פאלק און מיט עקשנות׳דיגען ווילען צו לעבען, צו לעבען ווי מענשען און ווי פעלקער,—מיט אט די קרעפטען טרעטען מיר צו צו דער ארבייט. און ווער נאר עס האט נישט פערלוירען דעם גלויבען אין יודישען פאלק און אין זיין בעסערע צוקונפט; ווער נאר ס׳האט נישט פערלוירען דעם נאציאנאלען אפעטיט צו לעבען ווי אלע פעלקער און מענשען-גלייך,—די אלע מוזען צושטעהן צו דער ארבייט!

זייער וועג איז אויסגעשפרייט מיט רויזען...

(קלאנגען און אבקלאנגען) פון לעא קעניג

ווי ליבענסווירדיג, מענשען-פריינדליך און אידיליש איז דער נאציזם. מיט וואס פאר א סענטימענטאלער וואריעמער בארהערציגקייט עס שטראהלט יעדער פון זייערע גרויסע און קליינע פיהרער.

זייערע „שטורם-טרופעס זענען" קדושים, היילינע אסקעטען. וועלכע שוועבען ווי מלאכים אויף דער אידילישער דייטשער ערד.

און זייערע הימנען זענען זויבערע געזאנגען, תפילות, אהן וועלכען עס איז הויך פון האס און בלוט.

און זייערע שטרייכערס זענען דאך אזעלכע תמימות׳דיגע בעשעפענישען, וואס קענען קיין פליג אויף דער וואנד אפילו נישט טשעפען.

„אויף דעם וועג, וואס זיי האבען געטרעטען ליגט קיין איין געגנער נישט".

ניין, קיין איינער נישט.

אויסער די הונדערטער. וועלכע זענען געשאסען געווארען „פרובענדיג אנטלויפען". אויסער די טויזענדער און טויזענדער, וועלכע זענען פערמוטשעט און צעקריפעלט געווארען אין די קאנצענטראציע-לאגערס.

און אויסער די היסטאריש בעריהמטע נאכט פונ׳ם דרייסיגסטען יוני, ווען „ער, און נישט קיין אנדערער" האט מיט אייגענע הענד געשאסען און אוועקגעלעגט עטליכע פון זיינע געוועזענע בוזעם-און פארטיי-חברים — די רעהמ׳ס און ערנסט׳עס...

אבער דאס קאן מען דאך נישט רעכענען: דער נאציזם איז דאך אזוי זויבער, אידיליש, און ער — „ער אליין איז נישט קיין שליח" — האט געמוזט אברוימען זיינע געוועזענע חברים, ווייל ער האט זיך „פלוצלינג" דערוואוסט, אז זיי, זיינע יאהרען לאנגע חברים, זענען פעדעראסטען און אומריינע מענשען.

אבער אזוי וועט איהר „אויף דעם וועג, וואס דער נאציזם האט געטראטען קיין איין געגנער נישט געפונען א טויטען"...

חס וחלילה! קיין איינעם נישט!

זייער וועג איז פערשפרייט מיט זיסע, דופטענדיגע רויזען.

אך ווי זיס און וואוילשמעקענד עס זענען די רויזען, וואס זענען פערשפרייט אויף זייער וועג... ווי גוט און פריש עס זענען זייערע רויזען! — מען דארף נאר נישט רעכענען די הונדערטער און הונדערטער פרויען און מענער, יונגע און אלטע, יודען, האלבע יודען, און סתם פאציפיסטען, וועמען די נאצישע אידילישע לופט האט אזוי אנגעהויבען שטיקען און ווארגען, אז זיי זענען ארויס אין די וועלדער און זיך גענומען דאס לעבען.

דאס איז דאך גארנישט!

מען דארף אויך נישט רעכענען די טויזענדער קינדישע הערצלעך, וועלכע האבען זיך פלוצלינג געפונען בעליידיגט און באשפיגען און נאר דערפאר, ווייל זייערע עלטער-באבעס צי עלטער-זיידעס זענען געווען יודען... דאס זענען דאך קלייניגקייטען.

אבער אזוי איז „אויפ׳ן וועג, וואס האבען געטרעטען, קיין איין אוועקגעלעגטער געגנער נישטא".

סיידען איהר וועט זיך אפשר דערמאהנען אין די לעסינג׳ס...

אבער ווער וועט עס איצט געהן געדענקען דארט א יודיש-דייטשען דיכטער און פילאזאף, וועלכער איז גע׳הרג׳עט געווארען דורך א נאצי, זיצענדיג ביי זיין שרייב-טיש.

כ׳ווייס דארט א יודיש-דייטשער דיכטער און פילאזאף, דערצו נאך א סאציאליסט.

אבער אזוי איז זייער וועג אויסגעשפרייט מיט רויזען...

אויסער אפשר די בעריהמטע געפערליכע באנדיטען — די טהאמאס מאנס און די איינשטיינס, און די הונדערטער ווייניגער בעריהמטע דייטשע באנדיטען — שריפטשטעלער און געלעהרטע, וועלכע האבען געמוזט אנטלויפען פון זייער פאטערלאנד, ווייל זייערע זינדיגע נשמות האבען נישט געקאנט איבערטראגען די צו ריינע און זויבער-אידילישע פארנאציסטישע לופט דארט.

און די צעהנדליגער און צעהנדליגער טויזענדער סתם דייטשע בירגער—יודען און נישט-יודען, מיט זייערע פאמיליעס און קינדער, וועלכע מוזען איצט וואגלען אין א וועלט-גרויסען גלות. און פיעל פון זיי בעגעהן זעלבסטמארד אין פאריז, אין לאנדאן און וואו נישט?

דאס איז דאך גארנישט... די זענען דאך קיין קרבנות נישט... נאר א מאקדאנאלד—א פערטרעטער פון דעם יודישען פעלקער-בונד (און אפשר אליין אויך א יוד?)—נעהמט זיי אזוי טראגיש ערנסט.

אבער אזוי האט אויף זייער וועג קיין איין געגנער נישט געליטען...

און דאס וואס א יודישע קהלה פון פיער הונדערט פופציג טויזענד נפשות ווערט איצט בעליידיגט. דעגראדירט, דערשטיקט און דערווארגען אין דער קעציש-אידילישער נאצי-לופט—דאס איז דאך אוודאי גארנישט מיט גארנישט.

אפילו קיין שטויבעל פון פערדאכט ווארפט עס נישט אויף זייער וועג, וואס איז פערשפרייט מיט רויזען און מיט זיסע הימלישע „הארסט-וועסטל" הימנ׳ען.

א מאדנע הארטע און שלעכטע וועלט: זי וויל נאך אלץ נישט איינזעהן און אינגאנצען אנערקענען די זויבערע אידילישקייט און ליבעס-ווירדיגע הומאניטעט פונ׳ם נאצישען וועג...

און זיי האבען דאך גלייך ביים אנהויב פון זייער וועג אנגעצונדען א גרויסען פייער—דעם רייכסטאג-פייער—און אויפ׳ן פייער מקדים געווען א געריהרטען קרבן—די וועלט זאל קאנען זעהן ממש ווי ריין און זויבער זייער וועג איז.

און די הארטע, שלעכטע, נישט-פאעטישע וועלט וויל עס נאך אלץ נישט איינזעהן.

אויף זייער וועג איז קיין איין געפאלענער נישטא...

זייער וועג איז אויסגעשפרייט מיט רויזען. און די איידעלע הומאניטארע נאציס ווילען נאך אנדערע לענדער מיט זייערע וואהל-דופטענדע רויזען בעגליקען...

און די וועלט איז אלץ נאך אזוי הארט, אזוי נישט דאנקבאר!

און אויב די ארב. ביבליאטעק האט אראבגעבראכט איין פרעלעגענט, וועט זי מסתמא ברענגען 2 פרעלעגענטען, די ארב. ביבליאטעק האט געבראכט איין ארטיסט, וועט די קולטור-ליגע מסתמא ברענגען עטליכע ארטיסטען און עס וועט זיין די אמת׳ע מענדעלע-פייערונג, ווארום עס איז דאך נישט שייך, אז די קולטור-ליגע זאל נישט וועלען איבערשטייגען די ארב. ביבליאטעק, עס געהט דאך עפעס אין אמביציע—פרעסטיזש...

ס׳זענען אבער שוין אוועק עטליכע שענע וואכען און מען הערט נישט און מען זעהט נישט, אז די קולטור-ליגע זאל איינארדנען א מענדעלע-פייערונג. נישט אנדערש, נאר זיי האבען הפנים פערגעסען...

דאס איז אונזער אומגליק.

נישט ווילענדיג מוז איך פארט אויפשרייבען די דאזיגע שורות, וועלכע בעווייזען, אז מיר אליין זענען שולדיג אין אונזער אומגליק.

כ׳וויל, אז מ׳זאל מיך נישט שלעכט פערשטעהן. מיר האבען קיינמאל נישט געטאדעלט די יעניגע, וועלכע מיידען אויס יודישע געשעפטען און קויפען דוקא ביי נישט-יודען, פערקעהרט, מיר יודען האלטען, אז אלע איינוואוינער פון פוילען, אהן אונטערשיד צו וואס פאר א נאציאנאלער גרופע זיי זאלען נישט געהערן, דארפען לעבען צווישען זיך ברידערליך סיי ביי דער ארבייט און סיי ביים האנדעל דארף מען נישט פרעגען דעם נאציאנאלען פאספארט און אפילו לעצטענס, ווען די אנטיסעמיטישע כוואליע האט אנגעהויבען צו בושעווען ביי אונז אין לאנד, ווען א גרויסער טייל קריסטליכע קאנסומענטען מיידען אויס די יודישע געשעפטען, האבען מיר אויך נישט גערופען צוליעב פערשטענדליכע טעמים די יודישע קאנסומענטען, זיי זאלען אויפהערען צו קויפען ביי קריסטען און נאר האנדלען מיט יודען...

אויב אבער איך שרייב דא יא וועגען אזא פאל, איז עס דערפאר, ווייל די מאס איז שוין איבערפולט, און אונזערע יודען, איבערהויפט אונזערע פאניענקעס, מעגען וועגען דעם וויסען.

יענע וואך זענען אין א יודיש שיך-געשעפט געקומען צוויי חסידישע פרייליינס נאך א פאר שיך, האבען זיי דעם איינענטימער אויסגעמוטשעט איבער א שעה צייט, נישט קענענדיג זיך צוקלויבען קיין פערטיגע פאר שיך, און בעשלאסען צו בעשטעלען פאר זיך ספעציעלע שיך. דערביי האבען אבער די פרייליינס געהאלטען אין איין בעריהמען זיך, אז זיי קויפען שטענדיג ביי א געוויסען יעזשערסקי (א פייערדיגער אנטיסעמיט) און דארט צאהלען זיי שטענדיג צו 17 זלאטעס פאר א פאר, נאר דא ווילען זיי, אז דער יוד זאל זיי מאכען כאטש פאר העלפט געלד. דער יוד האט זיך אבגעשוואוירען די ביינער, אז ער קאן נישט נעמען ווייניגער ווי 15 זלאטעס, נאר אזוי ווי ער וויל זיי נישט ארויסלאזען, לאזט ער אראב נאך א זלאטי, דערפאר גאראנטירט ער אבער, אז די שיך וועלען נישט זיין ערגער, ווי ביי יעזשערסקי׳ן. די פרייליינס האבען אבער געטענה׳ט, אז איידער צו געבען דעם יודען 14 זלאטעס, וועלען זיי בעסער געהן צו יעזשערסקי׳ן און געבען 17 זלאטעס, ווייל פון יענעמ׳ס ארבייט — זאגט מען זענען די יודישע פאניענקעס צופרידען... און כך הוא, זיי זענען אוועק צו דעם אנטיסעמיט, וועלכער לאכט אין די פויסטען פון די יודישע „יענטעליגענטען", וואס קומען דוקא צו איהם, כאטש ער איז א שונא ישראל, און צאהלען איהם געזאלצענע פרייזען.

און נישט נאר בנוגע שיך איז אזוי איינגעפיהרט ביי אונזערע פאניענקעס, נאר אויך אין אנדערע בראנזשען, און ביי וואס עס זאל נאר נישט זיין, לויפען אונזערע פאניענקעס דוקא צו די פערביסענסטע צוררי יהודים.

דאס זעלבע איז בנוגע מעדיצינישער הילף. מען געהט זיך היילען צו די גרעסטע אנטיסעמיטישע דאקטוירים, מעדיקאמענטען קויפט מען אין דער בעוואוסטער אנטיסעמיטישער אפטייק פון קאזערסקי׳ן א. ז. וו.

מיר פרעדיגען נישט די לאזונג פון „סוואי דא סוועגא", אבער מען דארף האבען א שטיקעלע אמביציע נישט צו געהן דוקא דארט, וואו מען וויל אונז אויסרייסען מיט׳ן ווארצעל.

אט די דאזיגע פאניענקעס, וועלכע האבען נישט קיין אמביציע, זענען אונזער אומגליק.

א מעטש מיט דער פאליציי...

כ׳האב שוין לאנג געזאגט, אז מיט פאליציי איז גלייכער נישט צוקומען אין בעריהרונג און אין בעסטען פאל איז אלץ גלייכער, אז מען איז פונדערווייטענס פון זיי, ווייל וויפיעל די זאלסט נישט זיין גערעכט, וועסטו שטענדיג פערשפילען...

אונזער „מכבי" האט א גוטע באקס-דרוזשינע, און מיט וועמען זיי זאלען נישט קעמפען, געהען זיי כמעט שטענדיג ארויס די זיעגער. האבען זיי אבער געהאט א באקס מעטש מיט דער פאליציי, האבען זיי פערשפיעלט אויפ׳ן גאנצען פראנט.

אויך איך האב א „מעטש" מיט א פאליציאנט. שטעהענדיג אין דער ערשטער אלעע הארט ביי דער וואנד און רעדענדיג מיט א מענשען, קומט צו דער פאליציאנט 1855 און פאדערט, אז מיר זאלען בעצאהלען צו 2 זל. א מאנדאט. ווען איך פרעג איהם מה פשעי ומה חטאתי—וועמען האב איך געטהון שלעכטס, ענטפערט ער נישט, נאר מאכט א פראטאקאל, ווייל אזוי געפעלט איהם. און ווי גליקליך איז ער, דער ארדנונגס-היטער, אז ער קאן ביי יודען כאפען א פאר מאנדאטען. אמת, איך וויל נאך קעמפען, כ׳וויל פרובירען צו בעווייזען, אז ער האט אונגערעכטליך געהאנדעלט, נאר געה האב צו טהון מיט דער פאליציי, ממתמא וועלען זיי זיין גערעכט.

נו, יא, האב א מעטש מיט דער פאליציי...

לויתן.

די אלגעמיינע פערזאמלונג פון „אחיעזר".

זונטאג איז אין לאקאל פון די יודישע הויז-אייגענטימער, אלעע 6, פארגעקומען די 6-טע יעהרליכע אלגעמיינע פערזאמלונג פון דער געזעלשאפט „אחיעזר".

צו דער פערזאמלונג איז געקומען א גרויסער עולם.

די פערזאמלונג עפענט פרעזעס ד"ר הירשבערג, וועלכער האלט א קורצע איינלייטונגס-רעדע וועגען דער טעטיגקייט און אויפגאבען פון דער אינסטיטוציע.

דאן קומט פאר א הזכרה נאך די פערשטארבענע מיטגלידער פון דער געזעלשאפט, וועלכע עס ריכט אב קאנטאר פינקעלשטיין.

אלס פארזיצער ווערט אויסגעוועהלט דיר. ה' פרושיצקי און אלס ביייזיצענדע די ה"ה ג. ניימאן, ד. שייקאוויטש, ח. געריכטער און אלס סעקרעטאר ה' ש. לעווענהאף.

איידער מען טרעט צו צום ווייטערדיגען טאג-ארדנונג ווערט אבגעריקט דער פונקט פרייע פארשלאגען אויפ'ן 8-טען ארט.

נאכדעם ווי עס ווערט אדורכגעלעזען און בעשטעטיגט דער פראטאקאל פון דער לעצטער אלגעמיינער פערזאמלונג, גיט אב דעם טעטיגקייטס-בעריכט ה' לאנדוי. די פערוואלטונג האט אבגעהאלטען 45 זיצונגען. דאן ווערען אבגעהיטען די יאהרצייטען פון די פערשטארבענע מיטגלידער און אויך ווערען אבגעריכט הזכרות. כמעט אלע מיטגלידער צאהלען רעגולער דעם חודש בייטראג, ווי אויך אלע התחייבות'ן. אין לעצטען יאהר זענען אויס געשטראכען געווארען 3 מיטגלידער, צוגעקומען זענען נייע 42 מיטגלידער. פון בילאנס ווייזט זיך ארויס, אז עס איז איבערגעבליבען אנ'עודף פון 2.293.28 זל.

די פערוואלטונג לייגט אויף פאר פאר דער פערזאמלונג א פארשלאג, אז אין משך פון יאהר זאלען צוגענומען ווערען נייע מיטגלידער ביז'ן עלטער פון 45 יאהר.

ה' הערצבערג גיט אב דעם קאסע-בעריכט. ווי ס'ווייזט זיך ארויס פערמאגט די געזעלשאפט די סומע פון 12.397.80 זל.

עס ווערט אויך געלעזען דער פראטאקאל פון דער רעוויזיאנס-קאמיסיע.

אהן דיסקוסיע ווערען די בעריכטען גענומען צו קענטניס און עס ווערט אויסגעדריקט דער אבטרעטענדער פערוואלטונג אבסאלוטאריום.

אויך דער בודזשעט אויף דער סומע פון 5300 זל. ווערט אהן דיסקוסיע בעשטעטיגט.

א גרויסע דיסקוסיע ענטוויקעלט זיך ביים פונקט — פרייע פארשלאגען: א) וועגען א סובסידיום פאר דעם בוי-קאמיטעט פון יודישען גימנאזיום אין דער הויך פון 1500 זל., ארייגעטראגען דורך ה' שטילער; ב) וועגען א לעגאט פון 5000 זל. דער פערוואלטונג פון יוד. גימנאזיום, אראנגעטראגען דורך ה' בראט; ג) אויסצאהלען געוויסע סומען די אינסטיטוציעס: 1) יודיש שפיטאל, 2) דאס יתומים הויז, 3) דעם „בית לחם", ארייגעטראגען דורך ה' בלומענקראנץ; ד) קויפען אנ'אייגענע עגלה.

וועגען די ערשטע צוויי פארשלאגען ענטוויקעלט זיך א לאנגע דיסקוסיע, וועלכע ווערט וואס אמאל אלץ הייסער, אזוי, אז פיעל מאל מוז דער פארזיצער אנווענדען זיין גאנצען כח, כדי צו בערוהיגען די ליידענשאפטליכע צוהיצטע געמיטער.

אין דער דיסקוסיע נעמען אנטייל די ה"ה: שטילער, אינזש. פייגין, קראמאלאווסקי, ד"ר טעמפעל, ד"ר הירשבערג, שפירא, ראדאל, ליבראוויטש, לעווקאוויטש, פראדצעלסקי, א. ד. ראזענצווייג, גאנשאראוויטש, אדוו. פראפארט, שטייער, טאפאר און דיר. פרושיצקי. אויך טרעטען ארויס די פערוו. מיטגלידער די ה"ה: זילבערשטיין און וויינבערג, וועלכע האבען אויף דער פערוואלטונג זיצונג אריינגעטראגען בנוגע די דריי ערשטע פארשלאגען א וואטום-סעפאראטום.

צום סוף ציהט ה' שפירא אין נאמען פון די פארשלאג-געבער צוריק די פארשלאגען און דער צוהיצטער עולם בערוהיגט זיך.

דאן ווערט אנגענומען א פארשלאג, אז בנוגע קויפען אנ'אייגענע עגלה ווערט איבערגעגעבען צו דער דיספאזיציע פון דער פערוואלטונג.

אויך ווערט בעשלאסען צו העכערען די הלואות פאר שווערער קראנקע מיטגלידער, אנשטאט וואס ביז איצט 100 זל., זאל מען העכערען ביז 150 זל.

אין דער פערוואלטונג ווערען פער אקלאמאציע צוריק אויסגעוועהלט די ה"ה: מ. גאלסטער, וו. איצעק, י. שלעזינגער און מ. שווארצבוים. אלס פערטרעטער די ה"ה: דר. טעמפעל, א. גאנשאראוויטש, ד. דזיאלאוויטש, י. אראנאוויטש, ל. מענדעל, ש. לעווענהאף, ש. לאריע און י. ווארמונד. אין דער רעוויזיאנס-קאמיסיע: ה"ה: קראמאלאווסקי, ראטבארד, פייגין און זיסמאן.

צום סוף ווערט אויסגעדריקט א דאנק דעם פארזיצער פאר זיין מוסטערהאפטען אדורכפיהרען די פערזאמלונג.

דער האלב-טאגיגער פראטעסט-שטרייק פון די יודישע ארבייטער.

ווי בעוואוסט, האט דער לאנד-ראט פון די פראפעסיאנעלע קלאסען-פעראייען פראקלאמירט אויף נעכטען, דינסטאג, א פראטעסט-שטרייק געגען די לעצטע רדיפות אויף דער יודישער בעפעלקערונג.

אויך די היגע יודישע ארבייטער האבען ערקלערט א האלב-טאגיגען פראטעסט-שטרייק.

עס האבען געשטרייקט פאלגענדע פראפעסיאנעלע פעראיינען: בעקלייד, פריזיער, דערנעהרונג, וואורשטען-ארבייטער, פלייש ארבייטער, די ארבייטער פון שעכט הויז, צייטונגס פערשפרייטער, לעדער, האלץ, מאלער און האנדעלס-אנגעשטעלטע. אויך אין די פאבריקען, וואו ס'ארבייטען יודישע און פוילישע ארבייטער און אין אנדערע פאבריקען האבען די פוילישע ארבייטער געשטרייקט 1 שעה און די יודישע ארבייטער האבען זיך מיט דעם האלבען טאג ארבייט דעקלארירט פאר די פשיטיקער קרבנות.

אין משך פון די פריהמארגען שעה'ן איז פארגעקומען א מיטינג אין לאקאל פון מיכאלעוויטש-קלוב ווי אויך מאסוווקעס אין עטליכע פאבריקען.

א זייגער 2 נאכמיטאג איז דער שטרייק איבערגעריסען געווארען און די יודישע ארבייטער האבען צוריקגעקעהרט צו דער ארבייט.

גינסטיגע אברופען וועגען דער בראשור פון חרב נחום אש.

אין צוזאמענהאנג מיט דער דריטער אויפלאגע פון דער פאפולער-געווארענער בראשור פון היגען רב ר' נחום אש וועגען דער שחיטה, זענען אין דער יודישער און פוילישער פרעסע די לעצטע טעג געווען פערעפענטליכט פיעל נאטיצען, וועלכע דריקען זיך אויס מיט אנערקענונג וועגען ערשינענעם ווערק. א גינסטיגע נאטיץ וועגען דער בראשור האט אויך אבגעדרוקט דער קראקעווער „איל. קוריער צאדזיענני".

אין א רייהע צייטונגען, ווי „היינט", „לאדזער פאלקסבלאט" און אנדערע זענען אבגעדרוקט געווארען אויסצוגען פון דער בראשור.

די 3 טע אויפלאגע ענטהאלט מעהרערע ערגענצונגען, ווי אויך א בעזונדער קאפיטעל, געווידמעט דער דיסקוסיע וועגען שחיטה אין דער אדמיניסטראטיווער סיים קאמיסיע און די ערקלערונגען פון גלח טשעטשאק.

פון דער געז. „בית-לחם".

די ציהונג פון דער פאנטען-לאטעריע ביי דער געז. „בית לחם" האט געגעבען פאלגענדען רעזולטאט:

נומער 653 האט געוואונען א זילבערן בעכערל, נר. 688 — א וועק זייגער, נר. 809 — א זילבערנער בעכער, נר. 846 — א פלייש-מאשין, נר. 867 — א פלאש קעלניש וואסער, 1055 — א לעדערנע האנדטאש, 1074 — א זילבערנער בעכער, 1145 — א פאר לייכטער, 1212 — א פלאש קעלניש וואסער, 1226 — א קאווע-סערוויס, 1398 — א קאווע-מיהל, 1419 — א טאש-שפיגעלע, נר. 1498 — א זילבערנער בעכער.

פון בע"ם

היינט פרייטאג 8.30 אווענד וועט ווערען פארגעלעזען די לעבעדיגע צייטונג מיט זעהר א רייכען אינהאלט. איינגאנג פאר מיטגלידער פון אלע רעוויזיאניסטישע גרופירונגען.

שבת 3.30 א קאלעקטיווער רעפעראט ווי אויך טעכנישע ארגאניזאציאנעלע ענינים.

עס איז שויז ערשינען דער ערשטער נומער „העובד", אויסגאבע פון לאנדעס-סעקרעטאריאט בע"ם.

די העברעאישע לעקציעס קומען פאר 2 מאל אין דער וואך.

א גליקליכע קאלעקטור.

אין דער גליקליכער קאלעקטור פון האפטקא און באזשיקאווסקי (אלעע 2) איז געפאלען א געווינס פון 10.000 זל. אויפ'ן נומער 90593.

דער גליקליכער לאס געפינט זיך אין בעזיץ פון עטליכע פערזאן, פאר וועלכע דאס געווינס האט א גרויסע בעדייטונג און איז אראבגעפאלען פאר זיי פשוט פון הימעל.

וועגען מצות אויף פסח.

די קהלה בעט אונז מיטצוטיילען, אז מיטוואך הויבען אן די היגע בעקערייען צו באקען מצות.

גלייכצייטיג ווערען מיר געבעטען אויפמערקזאם צו מאכען דער יודישער בעפעלקערונג גישט צו קויפען קיין פרעמדע מצות, ווייל פון דעם היגען אויסבאק ערנערט זיך א גרויסע צאהל יודישע ארבייטער און די קהלה בעקומט א געוויסען סכום אויף דער קמחא-אקציע.

פון סניף „העובד".

פרייטאג דעם 21 ד. ח. 7.30 אווענד קומט פאר אין באראכאוו-היים א חברים-פערזאמלונג, געווידמעט דער בעראטונג פון העובד-ראט.

שבת, דעם 9.22 אווענד קומט פאר אין לאקאל פון סניף א געזעגנונגס-אווענד לכבוד די ח"ח עולים קיין ארץ ישראל.

פון י. א. ס. ק. „הפועל"

דערמיט טיילען מיר מיט, דאס מיר ברעטען צו צו ארגאניזירען די ציקליסטען סעקציע אויפ'ן זומער-סעזאן, וועלכע עקזיסטירט שוין ביי אונז א יאהר. ס'ווערט געפיהרט א טעטיגע ארבייט. איינשרייבונגען קומען פאר טעגליך פון 8 ביז 10 אווענד. מיר פיהרען אנ'ארבייט אויף אלע ספארט-געביעטען: שאטקובקע, קאשיקובקע און לייכטאטלעטיק.

דער סעקרעטאריאט איז אפען טעגליך נייער מארק 2.

פון ספארט

„פאליצייאישער ספארט-קלוב" (קאטאוויץ) — „מכבי" 3:9.

פערג. זונטאג אווענד זענען אין זאל פון „מכבי" פארגעקומען באקס-קאמפען צווישען פאליצייאישען ספארט-קלוב פון קאטאוויץ און היגען „מכבי", וועלכע האבען זיך פערענדיגט מיט'ן זיעג פון די געסט 3:9.

פון דעם דאזיגען רעזולטאט איז צו זעהן, אז די „מכבי"-מאנשאפט, נישט נאר וואס זי מאכט נישט קיין פארטשריט, נאר, אז זי ווערט אבגעשוואכט. עס מערקט זיך ביי די באקסער נישט-גענוגענדע טעכנישע אויסשולונג, ווייניג דויערהאפטיגקייט און אין דער ערשטער רייע ווייניג ספארטליכע ערציונג. אנ'אויסנאהם זענען געווען כוואט, ווינדמאן און גראנעק (אויף כוואט'ן קען מען שוין אבער דערווייל נישט רעכענען, ווייל ער איז גערופען געווארען צום מיליטער-דינסט). בכלל פערלירט די באקסער-סעקציע איהר גוטע מארקע, וועלכע זי האט זיך ערווארבען דורך דער צייט פון איהר עקזיסטענץ און דעם צוטרוי פון פובליקום. די באקסער פערשפילען איצט אפטער צו נישט ערשט-ראנגיגע געגנער דורך נאקאוטען און קעמפען — שוין נישט-רעדענדיג וועגען טעכנישער אויסשולונג — מיט ווייניג אמביציע. עס טרעפט אפט — ווי עס איז אויך געשעהן דאס לעצטע מאל — אז זיי גיבען זיך אליין אונטער, נישט קענענדיג אויסהאלטען די דריי רונדען, וואס ס'איז א סימן פון נישט-געהעריגער צוגרייטונג.

די „מכבי"-לייטונג דארף מעהר אכט לעגען אויף דער באקסער-סעקציע, וועלכע האט נאך פאראיאהרען בעת די „מכבי"-מייסטערשאפטען פון פוילען אזויפיעל כבוד פערשאפט דעם היגען „מכבי".

די פאליציי-מאנשאפט האט זיך דעם רעזולטאט ערליך פערדינט, א חוץ ווינדמאנ'ען, וועמען דער רעמי-רעזולטאט האט בע'עולה'ט.

די טעכנישע רעזולטאטען זענען פאלגענדע:

כוואט (מ) קעמפט מיט פאווליצא (פ). אין דער ערשטער רונדע האט דאס ווארט פאווליצא. אין דער צווייטער ארבייט כוואט אב די פערלוירענע פונקטען אבער נישט אויף אזויפיעל, אז ער זאל קענען דעם קאמף געווינען. אין דער דריטער רונדע זענען ביידע גלייך און כוואט פערשפילט אויף פונקטען.

ווינדמאן (מ) הויבט אן דעם קאמף אין א זעהר שנעלען טעמפא און האט אין דער ערשטער רונדע א בעדייטענדען איבערמאכט איבער יאשטשיק'ן (פ). אין דער צווייטער רונדע פאלט אבער ווינדמאן אב פון די כוחות. דאך גלייכט ער זיך אויס מיט זיין געגנער. אין דער דריטער רונדע האבען זיך ביידע קוים אויף די פיס און קלאמערן זיך אפט ארום, אבער ווינדמאן האט אויך אין דער רונדע אנ'איבערמאכט. דער קאמף איז געווען א שעהנער און לעבהאפטער און ווינדמאן האט דעם קאמף געדארפט געווינען. דער רעמי-רעזולטאט רופט ארויס פראטעסטען און פייפערייען פון פובליקום אויפ'ן אדרעס פון רינג-ריכטער.

סאלאמאנאוויטש (מ) קעמפט מיט נאוואקאווסקי'ן (פ). סאלאמאנאוויטש איז נאך א קנאפער באקסער און נעמט צו א שפאר ביסעל קלעפ נישט פרובענדיג זיך אפילו צו פערשטעלען. אין דער צווייטער רונדע הייסט סאלאמאנאוויטש'ס סעקונדאנט איבעררייסען דעם קאמף און ער פערשפילט אזוי ארום דורך א טעכנישען נאק אוט.

דער פיזיש-שטארקער דיאמענט (מ) קעמפט מיט דעם זעהר גוטען וויעכולא (פ). דיאמענט פערמאגט אגב א זעהר שטארקען קלאפ, אבער ער איז נאך א יונגער באקסער און איז טעכניש נישט אויסגעשולט. וויעכולא דאגעגען איז אי טעכניש אי פיזיש זעהר גוט און נאקאוטירט דיאמענט'ן אין דער דריטער רונדע.

א זעהר שעהנעם קאמף האט אונז געוויזען גראנעק (מ) אין קאמף מיט מאראוויעצ'ן (פ). אין דער ערשטער רונדע איז בעסער מאראוויעץ און מ'האט די מיינונג, אז גראנעק וועט דעם קאמף פערשפילען. גראנעק איז אבער דער איינציגער באקסער פון „מכבי", וועלכער פערמאגט מעהר דויערהאפטיגקייט און האט א גוט אויג. ער איז זעהר גוט אין קאנטער-אטאק און נוצט אויס יעדע שוואכע סעקונדע פון זיין געגנער. אין דער צווייטער און דריטער רונדע בעלייגט ער זיין געגנער מיט א האגעל קלעפ, פון וועלכע זיין געגנער האלט זיך קוים אויף די פיס. גראנעק דארף זיך אבער פערשטעלען און אויסמיידען דעם געגנער'ס קלעפ. גראנעק זיעגט הויך אויף פונקטען.

קאנטאר (מ), טראץ דעם וואס זיין געגנער בורסקי (פ) איז א קנאפער באקסער, האט קאנטאר דאך מורא אויסצוציהען א האנד. אין דער צווייטער רונדע ווערט ער דרייסטער און הויבט אן קלאפען, אבער אזוי כאאטיש, אז אויב ערטרעפט זיין געגנער איז עס נאר על פי צופאל. אין דער דריטער רונדע האלט זיך קאנטאר קוים אויף די פיס און קלאמערט זיין געגנער די גאנצע צייט ארום, וואס עס רופט ארויס גרויס געלעכטער ביים פובליקום און אפילו ביי די ריכטער. קאנטאר פערשפילט אזוי-ארום אויף פונקטען.

רינג-ריכטער ה' סאדלאווסקי פון קאטאוויץ. אויסער די עולה, וואס ער איז בעגאנגען געגען ווינדמאנ'ען — זעהר גוט. פונקטירט האבען: ה' וועגדע פון קאטאוויץ און ה' ווייס פון טשענסטאכאוו.

עמקא.

CZEKOLADY
CUKRY
Franboli
Do nabycia w lepszych sklepach kolonjalnych i owocarniach.

יעקב קאפעל קיאק נ"ע

נעכטען איז געקומען צו קבורה אין אונזער שטאדט איינער פון די פאפולערסטע און בעליבטסטע היגע יודישע פערזענליכקייטען — ר' יעקב קאפעל קיאק ז"ל.

דער פערשטארבענער איז געווען אין טשענסטאכאוו סטארשי פעלדשער 35 יאהר ער האט זיך אויסגעצייכענט מיט זיין הארציגער פאטערליכער בעציהונג צו די קראנקע, וואס ער האט געפלעגט בעזוכען. זיין זיסער שמייכעל און גוטמוטיגע וויצען רייד האבען אן-און פאר זיך געווירקט גינסטיג אויפ'ן צושטאנד פון חולה. מיט א ספעציעלער זארגפעלטיגקייט האט ער זיך בעצויגען צו דער ארימער בעפעלקערונג.

יעקב קאפל קיאק ז"ל איז געווען אנ'איבערגעגעבענער חובב ציון און בקי אין תנ"ך, תלמוד א. א. וו. מיט זיין פטירה פערלירט אונזער שטאדט איינעם פון די סימפאטישסטע און בעליבטסטע היגע יודען.

ת. נ. צ. ב. ה.

פרעזידענט מאצקעוויטש צוריקגעקומען פון אורלויב.

דער שטאדט-פרעזידענט ה' יאן מאצקעוויטש האט זיך צוריקגעקעהרט פון א קורצטערמיניגען אורלויב און צוריק איבערגענומען זיין אמט.

נייער דירעקטאר אין דער האנדעלס-און אינדוסטריע-קאמער.

די האנדעלס-און אינדוסטריע-קאמער אין סאסנאוויץ טיילט מיט, אז אין צוזאמענהאנג דערמיט, וואס דירעקטאר דיטריך האט איבערגענומען דעם אמט פון דעפארטאמענט-דירעקטאר פון מיניסטעריום פאר האנדעל-און אינדוסטריע, ערפולט פארלויפיג די פונקציעס פון קאמער-דירעקטאר דער וויצע-דירעקטאר מאג. קאזשימיעזש גאדאמסקי.

נדבות אין רעדאקציע

ה' שמואל ניעמיראווסקי און פרוי צוליב זייער זילבערנער חתונה:

פאר'ן קרן-תל-חי—6 זל.
תומכי עניים 5 זל.
בית לחם 5 זל.
עזרה 5 זל.
הכנסת אורחים 5 זל.
גמילת חסדים פילסודסקא 5 זל.
גמילת חסדים אגראדאווא 6, 5 זל.

ה' אדוואקאט ד"ר ל. אש אנשטאט בלומען צו דער זילבערנער חתונה פון ה' ש. ניעמיראווסקי—10 זל. פאר'ן הילפס-קאמיטעט אין פרזשיטיק.

פאר תומכי עניים

צוליב דער תנאים פון פריילין לאה שלאמקע מיט ה' ישראל אייזנער אין פאריז, שפענדען מיר 35 קילא ברויט פאר דער געז. תומכי עניים שוועסטערן און ברודער.

ה' יעקב שטשעקאטש אנשטאט א טעלעגראמע דער פאמיליע לוגערגער 1 זל.

ה' אברהם ראזענבלאט 2 קילא ברויט.

נישט-קענענדיג אנטיילנעמען אין דער זילבערנער חתונה פון די ה"ה ניעמיראווסקי שפענדעט ש. מיטלער און פרוי 20 קילא ברויט פאר'ן תומכי עניים.

פאמיליע באטשאן צו דער ערשטער שמערצליכער יאהרצייט פון זייער אונפערגעסליכער טאכטער און שוועסטער 25 קילא ברויט.

ODCISKI
ZGRUBIAŁĄ SKÓRĘ
I BRODAWKI
USUWA BEZ BÓLU
I BEZPOWROTNIE
KLAVIOL
AP. KOWALSKI

SZKOŁA TAŃCÓW
baletm. Kosteckiego
ul. Waszyngtona № 6.
Zapisy na kursy I, II, III lekcje pojedyncze (indywidualne) codziennie.
אכטונג: יעדען שבת קומט פאר א פראקטישע לעקציע
פארוידישע געזעלשאפט. אנהויב 8 אוו. 1-קלאסיגע מוזיק

בכדי צו פערמיידען מיספערשטענדנישען אדער מיינונגס-פערשידענהייטען צווישען אונז און דער גמ"ז. „עזרה" האבען מיר בעשלאסען צו ענדערן דעם נאמען פון אונזער געזעלשאפט אויף „ביקור חולים".

די צייטווייליגע פערוואלטונג
פון דער חברת עזרה לחולים.

דאנקזאגונג

דערמיט דריק איך אויס דער ניי - געגרינדעטער חברה „ביקור חולים" ביים „בית לחם" דעם בעסטען דאנק פאר דער רעטונג בעת מיין פרוי'ס קראנקהייט. השי"ת זאל אייך אין דעם זכות העלפען אין אלע הינזיכטען.

וואלף פייטעק

א הערצליכען דאנק

דריקען מיר אויס דעם בעשיידענעם נדבן הנסתר פאר די דעם בית-לחם געשענקטע 100 זל. אויף זעמעל און ברויט פאר אָרימע קינדער, וועלכע ווערען פערפלעגט (אין הויז פון מהזיקי הדת) אין דער קוך, וואס איז צוזאמען דורך דעם „טאז" און „בית לחם" געגרינדעט געווארען.

די פערוו. פון „בית לחם".

FARBIARNIA, i PRALNIA CHEMICZNA
„KRYSZTAŁ"
ul. Berka Joselewicza 2.
צום פריהלינגס = סעזאָן!
13 גר. קאָסט קראגענס מיט 50 גר. קאָסט א העמד
לאנג - דויערענדען שפיגעל-גלאנץ
אויך נעמען מיר אָן כעמיש צו רייניגען און צו פארבען אלעראַרט קליידונג.
ספעציאליטעט: 1) פארבען לעדערנע קורטקעס
2) דעטאשירען (ארויסנעמען פלעקען אָהן וואשען).
אכטונג: פלעקען ווערען ארויסגענומען אויפ'ן אָרט

FASCYNUJĄCA URODA
zjawia się wtedy, gdy Pani stale stosuje krem i puder
LYTIAL
preparowane na zasadach wiedzy ścisłej. Wyrób oryginalny francuski
ACADEMIE SCIENTIFIQUE DE BEAUTE,
PARIS R. ST. HONORE 376
Do nabycia we wszystkich drogerjach i perfumerjach.
Żądajcie próbek gratis
GEN. PRZEDST. NA POLSKĘ I W. M. GDAŃSK
D/A M. WACHTEL,
Warszawa, Przejazd 1.

Kino „LUNA"
MĘŻOWIE do WYBORU

Kino „EDEN"
DZIEJE GRZECHU

Kino „Stylowy" Aleja 27.
Największe widowisko od 2000 lat. Obraz, który zajął czołowe miejsce światowej sławy produkcji filmowej zagłada barbarzyństwem i rozpustą opętanego miasta p. t.
Ostatnie Dni Pompei

דער נאָמענסטאָג פון מאַרשאַל פּילסודסקי.

מיטוואך אין אָוונד האבען אויפ'ן פיעראצקי-פלאץ זיך פערזאמעלט די פערבאנדען פון די געזו. מיליטער-לייט און אבטיילונגען פון מיליטער, כדי אויסצוהערען די רעדע פון מלוכה-פרע-זידענט, וואס איז געווארען טראנסמי-טירט דורכ'ן ראדיא. די רעדע איז גע-ווען געווידמעט דער טרויעריגער פיי-ערונג לכבוד דעם פערשטאָרבענעם מאַרשאַל פילסודסקי.

פאר'ן ראטהויז איז מיט רעפלעקטא-רען בעלויכטען געהאנגען מיט שווארצע בענדער ארומגעהילט דער פּאָרטרעט פון מאַרשאל. 6.55 א זייגער האט געג. גאנשאראווסקי אבגענומען א שטילען ראפּאָרט און אדורכמארשירט פאר די רייהען פון די אָרגאניזאציעס.

פונקטליך 7 אוועגד האבען זיך פון די אינסטאלירטע הילכערס דערהערט די קלאנגען פון נאַציאָנאלען הימן. דאס מיליטער פרעזענטירט דאס געוועהר און אין שטילקייט אויסגעהערט די רעדע פון מלוכה-פרעזידענט. צום שלוס איז ווידער געווארען אבגעשפילט דער נאַ-ציאָנאלער הימן.

דאנערשטאג פריה האט געג. גאנשא-ראָווסקי אבגענומען דעם ראַפּאָרט פון די מיליטערישע אבטיילונגען וואס זענען געווען פערזאמעלט אויפ'ן קלויסטער-פלאץ און דעקאָרירט די אויסגעצייכענטע מיליטער-לייט מיט'ן פערדינסט-קרייץ. דאן איז אבגעריכט געווארען א גאָטעס-דינסט אין דער אנוועזענהייט פון פאר-שטעהער פון דער מאַכט און קאָמונאלע אינסטיטוציעס מיט'ן סטאראסטא ראגאָוו-סקי און פרעזידענט מאַצקעוויטש.

אין דער זעלבער צייט איז אין דער קאַטעדרע אבגעריכט געווארען א גאָ-טעס-דינסט פאר דער שול-יוגענד.

אויך זענען אבגעריכט געווארען גאָ-טעס-דינסטען אין די יודישע שוהלען.

אין דער שטאָדט-שוהל האט אבגע-ריכט די תפילות דער בעוואוסטער זינ-גער און קאַנטאָר ה' וואלף שמידט. א קאפיטעל תהלים האט געזאָגט דער דיין ר' יאָסעלע פראָקאָש. א געלעגעגהייטס-רעדע האט געהאלטען פראָפ. ד"ר האָמער.

פערמאכט א רייה יודישע אַרבייטער-אינסטיטוציעס.

לויט א פעראָרדנונג פון דער היגער סטאַראָסטווע זענען נעכטען אבגעשטעלט געווארען אין זייער טעטיגקייט א רייה יודישע אַרבייטער קולטור-און ספּאָרט-אינסטיטוציעס.

צווישען אַנדערע זענען פערמאכט געווארען: די „קולטור-ליגע", די ביב-ליאָטעק אויפ'ן נאָמען פון וול. מעדעם, די אַלגעמיינע אַרבייטער - ביבליאָטעק, די ספּאָרט - קלובען: „מאָרגענשטערן", „גוויאַזדאַ", „בליסקאַוויצע" און אַנ-דערע.

נישט-געלונגענער בלבול

פערגאַנגענעם פרייטאג אין אָוונד האט פּאַסירט א פאַל, וועלכער האט א דאַנק א גליקליכען צופאַל נישט געהאָט קיין טרויעריגע פאָלגען:

בעת אין דער שטאָדט-שוהל, וואו ס'קומט פאר די לעצטע וואָכען א חזנים-קאָנקורס, האט זיך געהאָט פערזאמעלט א גאָר גרויסער עולם חזנים-ליבהאָבער און סתם-נייגיריגע, האט זיך פלוצים, אין מיטען דאוונען, געמאלדען א קריס-טין, די וועכטערין אינ'ם הויז פון „מחזיקי הדת" און פערלאַנגט אדורכצו-פיהרען אין דער שוהל א רעוויזיע און ארויסצוגעבען איהר דאס קריסטליכע מיידעלע, וועלכעס זאָל זיך כלומר'שט דאָרט געפינען.

דערויף האט אבער דער גבאי ה' שמואל אַלטמאַן קאַטעגאָריש ערקלערט דער קריסטין, אַז ער זעלבסט איז גע-שטאַנען ביים איינגאַנג אין דער שוהל און קיין קינדער, איבערהויפט א קריסט-ליך מיידעל, נישט אריינגעלאָזט. די קריסטין איז אָבער נישט אבגעשטאַנען און ווייטער געפאָדערט ארויסצוגעבען דאס מיידעל.

דאמאלס איז ה' מיטעלמאַן, אויס מורא פאר טרויעריגע קאָנסעקווענצען, אוועק נאָך דעם דיזשורירענדען פּאָלי-ציאַנט און אויך טעלעפּאָניש ארויסגע-פּאָדערט פּאָליציי פון קאָמיסאַריאַט.

די אָנגעקומענע פּאָליציי האט שוין אָבער די וועכטערין פון „מחזיקי הדת" נישט געטראָפען. דאַגעגען איז דערווייל אָנגעקומען די מוטער פונ'ם כלומר'שט פערנאַרטען מיידעל, ארום וועלכער ס'האבען זיך אויך שוין געהאָט פערזאַ-מעלט עטליכע דורכגעהענדע קריסטען, וועלכע האבען געוואָרפען פערשידענע נידערטרעכטיגע בלבול - פּאָרוואורפען אויפ'ן אַדרעס פון די יודען.

די פּאָליציאַנטען האבען דאן אויפ'ן פערלאַנג פון גבאי ה' אַלטמאַן אדורכ-געפיהרט א רעוויזיע אין דער שוהל, וואו זיי האבען קיין שום פערדעכטיגעס נישט געפונען און דאן גענומען אויס-פאָרשען די קריסטין, וועלכע האט ער-קלערט, אַז דאס קינד האט ביים ארויס-געהן פון שטוב געזאָגט, אַז ס'וועט אויך געהן אין קאָשטשאָל. און ווירקליך, ווען די פּאָליציאַנטען זענען צוזאַמען מיט דער קריסטין אוועק אין קאָשטשאָל אריין, האבען זיי דאָרט געטראָפען דאס כלומר'שט דורך יודען פערנאַרטע מיי-דעלע.

א דאַנק דער ענערגישער האַלטונג פון די ה"ה אַלטמאַן און מיטעלמאַן זענען די טשענסטאָכאָווער יודען ניצול געוואָרען פון א בלוט-בלבול, וואס ס'האט אויף זיי געוואָלט וואָרפען א קריסטליכע וועכטערין, וואס איז שוין לאַנגע יאָהרען אַנגעשטעלט אין א יודי-שער עפענטליכער אינסטיטוציע, וועלכע האט — ווי ס'ווערט ביי דער געלעגענ-הייט דערצעהלט — פון איהר שוין גע-האָט אויסצושטעהן גענוג צרות.

ר' יואל דוד ביעגון ז"ל

אין עלטער פון 72 יאהר איז נפטר געוואָרען דער היגער בכבוד'ער איינ-וואוינער ר' יואל דוד ביעגון.

דער נפטר איז געווען א גרויסער תלמיד-חכם און א גרויסער בעל צדקה און זיך אויסגעצייכענט מיט איידעלע מדות.

ת. נ. צ. ב. ה.

געשענדעט 6 מצבות אויפ'ן בית-עולם אין קושעפּיץ.

די לעצטע טעג האבען אונבעקאַנטע פערברעכער אין קושעפּיץ געשענדעט און צעבראָכען 6 מצבות אויפ'ן דאָרטי-גען יודישען בית-עולם.

דער דאָזיגער וואַנדאַלישער טהאָט האט צווישען דער אָרטיגער יודישער בעפעלקערונג ארויסגערופען א גרויסע פערביטערונג.

פערוועהרט די יודישע שחיטה אין פּאַריי.

דער גמינע-ראַט אין פּאַריי האט אויף דער לעצטער זיצונג איינשטימיג בעשלאָסען צו פערוועהרען די יודישע שחיטה.

דער קושעפּיצער שטאָדט-ראַט פאַר פערוועהרען די יודישע שחיטה.

דער שטאָדט-ראַט אין קושעפּיץ האט אויף זיין לעצטער זיצונג אָנגענומען דעם בעשלוס צו פערוועהרען די יודישע שהיטה.

צוליב'ן דאָזיגען בעשלוס, ווי אויך צוליב דער אַנטיסעמיטישער העצע, וואס ווערט דאָרט לעצטענס געפיהרט, איז די שטימונג צווישען דער דאָרטיגער יודישער בעפעלקערונג א זעהר גע-דריקטע.

- to wyborne przysmaki
i treściwe pożywienie!
Zastępca: H. NORYMBERSKI, Częstochowa, Aleja 38.

ס'איז אַרויס פון דרוק
די 3-טע אויפלאַגע פון דער בראָשור פון הרב נחום אַש
אין דער פוילישער שפּראַך
„אין פערטיידיגונג פון דער יודישער שחיטה"
„W obronie uboju rytualnego"
די בראָשור ענטהאַלט מעהרערע ערגענצונגען, ווי אויך א נייעם קאַפּיטעל, געווידמעט דער דיסקוסיע וועגען שחיטה אין דער אַדמיניס-טראַטיווער סיים-קאָמיסיע און די ערקלערונגען פון גלח טשעטשאַק.
פרייז פון דער בראָשור — 1 זל.
צו בעקומען אין דער דרוקעריי פון ה' באַטשאַן (אַלעע 6) און אין דער בוכהאַנדלונג פון ה' ראַלניצקי (אַלעע 32).

שטים=בילדונג און סאָלפעדזשאָ
איך מאַך בעקאַנט, אַז
כ'אונטערריכט שטים - בילדונג און סאָלפעדזשאָ
לויט דער נייעסטער מעטאָדע.
איך ערטייל אויך אונטעררינכט פאַר חזנים.
איינשרייבונגען ווערען אָנגענומען יעדען טאג פון 11—1 מיטאג און 3—5 נאכמ.
אָבערקאַנטאָר פון דער נייער סינאַגאָגע אליעזר פינקעלשטיין, גאַריבאַלדי 16.

צו דער בעקוועמליכקייט פון די געעהרטע קונדען!
האָבען מיר געעפענט אַ פראַנט = געוועלב
אויף נאַרוטאָוויטשאַ № 19=23
וואו ס'געפונט זיך א גרויסער אויסוואַהל פון אַלערליי
ווינער מעבעל, געבויגענע מעבעל
הורט און דעטייל. א. ד. גל. געגויע פאַבריקס=פרייזען.
FABRYKA MEBLI GIĘTYCH
D. SZMULEWICZ i S-ka
Częstochowa, Narutowicza 19-23
בעמערקונג: צוליעב'ן 50-יעהריגען יובל פון אונזער עקזיסטענץ, פערקויפען מיר די וואָך בענקלען פון 3.75 זל. א שטיק.

פאַר די יתומים פון די טראַגישע פּשיטיקער קרבנות

צו אונז אין רעדאקציע האבען זיך געוואַנדען עטליכע אינטעליגענטע יו-דישע יונגע לייט, וועלכע האבען בע-שלאָסען צו מאכען א זאַמלונג דורך א רינג-קייט ספּעציעל פאַר די יתומים פון די טראַגישע פּשיטיקער קרבנות.

דערמיט ווילען די דאָזיגע יונגעלייט אויסדריקען זייער האָס און צאָרן געגען די מערדער און גלייכצייטיג קומען מיט הילף פאַר די אומגליקליכע יתומים וועמענס עלטערן ס'זענען געפאַלען קדושים אויפ'ן מזבח פון דער איצטיגער צייט.

מיר זענען זיכער, אַז די ארויסגע-רופענע יונגעלייט וועלען ערפילען זייער אויפגאַבע און מיט זייער בע-טייליגען זיך אין דער רינג-קייט דאָ-קומענטירען זייער פּראָטעסט געגען די ווילדע באַרבאַרישע מעשים פון צוואַנ-ציגסטען יאהרהונדערט.

י. ה. וויינמאַן גיט 3 זל. און רופט ארויס די ה"ה: סטוד. זיגמונט ליפּינסקי, סטוד. אפרים לעוויט, אַרנאָלד זשול-טאַק, סטוד. האַרי בראַניאַטאָווסקי, סטוד. יוזעף גייזלער.

זיגמונט בלום גיט 2 זל. און רופט אַרויס: סטוד. אברהם פאָגעל, י. ציטערמאַן, ישעי' לאַנדוי, סטוד. מ. פרידמאַן, סטוד. יוזעף ליפּינסקי.

Do fabryki
potrzebna młoda siła
biurowa magazynierka
Oferty do red. dla S. F.

פאַרבעריי און כעמישע וועשעריי
„BENETA"
ב. יאָסעלעוויטשאַ 11
(געגענאיבער דעם געוועלב פון דער קאַפּעלושאַרניע)
אונטער דער לייטונג פון אַן אַבסאָלווענט פון דער כעמישער אינדוסטריע - שולע אין וואַרשאַ מיט לאַנג-יעהריגער פּראַקטיק
ספּעציאַליטעט:
1) פאַרבען לויט מוסטערן.
2) דעטאַשירען (ארויסנעמען פלעקען אָהן וואַשען אויפ'ן אָרט).
3) כעמיש רייניגען און פּאַסאַגירען קאַפּעלושען.
4) וואַשען שטייפע מענער-וועש מיט א דויערהאַפטען שפּיגעל-גלאַנץ.
די פרייזען בעדייטענד ערנידריגט.